

ATATURK
UNIVERSITY
PUBLICATIONS

Research *in* Sport Education *and* Sciences

*Formerly: Journal of Physical Education and Sport Sciences
Official journal of Atatürk University Faculty of Sport Sciences*

Volume 25 • Issue 4 • December 2023

Research in Sport Education and Sciences

Owner

Necip Fazıl KİSHALI

Department of Physical Education and Sports Teaching, Atatürk University, Faculty of Sport Sciences, Erzurum, Turkey

Associate Editors

Levent ÖNAL

Department of Recreation, Atatürk University, Faculty of Sports Sciences, Erzurum, Turkey

Buket ŞERAN

Department of Coaching Education, Atatürk University Faculty of Sports Sciences, Erzurum, Turkey

Gökhan AYDIN

Department of Sports Management Sciences, Atatürk University Faculty of Sports Sciences, Erzurum, Turkey

English Consulting

Selçuk YAZICI

Department of Translation and Interpreting, Atatürk University, School of Foreign Languages, Erzurum, Turkey

Statistical Consulting

Cengiz KARAGÖZOĞLU

Department of Physical Education and Sports Education, Marmara University, Faculty of Sports Sciences, İstanbul, Turkey

Mehmet Suphi ÖZÇOMAK

Department of Statistics, Atatürk University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Erzurum, Turkey

Editor

Yunus Sinan BİRİCİK

Department of Sports Management Sciences, Atatürk University, Faculty of Sports Sciences, Erzurum, Turkey

Ozan SEVER

Department of Recreation, Atatürk University, Faculty of Sports Sciences, Erzurum, Turkey

Editorial Board

Esedullah AKARAS

Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Erzurum Technical University, Faculty of Health Sciences, Erzurum, Turkey

Murat AKYÜZ

Department of Coach Training, Manisa Celal Bayar University, Faculty of Sport Sciences, Manisa, Turkey

Sema ALAY

Department of Sports Management Sciences, Marmara University, Faculty of Sport Sciences, İstanbul, Turkey

Hülya AŞÇI

Department of Psychosocial Areas in Sports, Marmara University, Faculty of Sport Sciences, İstanbul, Turkey

Velittin BALCI

Department of Sport Management, Ankara University, Faculty of Sport Sciences, Ankara, Turkey

Mustafa BAŞ

Department of Physical Education Sports Teaching, Karadeniz Technical University, Faculty of Sport Sciences, Trabzon, Turkey

Gökhan BAYRAKTAR

Department of Sport Sciences, İbrahim Çeçen University, Faculty of Sports Sciences, Ağrı, Turkey

Emre BELLİ

Department of Sport Management Sciences, Atatürk University, Faculty of Sport Sciences, Erzurum, Turkey

Özgür BOSTANCI

Department of Physical Education and Sports Teaching, Ondokuz Mayıs University, Yaşar Doğu Faculty of Sports Sciences, Samsun, Turkey

Güleda BURMAOĞLU

Department of Physical Education and Sports Teaching, Atatürk University, Faculty of Sport Sciences, Erzurum, Turkey

Şebnem CENGİZ

Department of Physical Training and Sports, Celal Bayar University, Faculty of Sport Sciences, Manisa, Turkey

İbrahim CİCİOĞLU

Department of Physical Education and Sports Education, Gazi University, Faculty of Sport Sciences, Ankara, Turkey

Akın ÇELİK

Department of Sport Management, Atatürk University, Physical Education and Sports Vocational School, Erzurum, Turkey

Founder

İbrahim Kara

General Manager

Ali Şahin

Finance Coordinators

Elif Yıldız Çelik

Sinem Fehime İlhan

Journal Managers

Deniz Kaya

Irmak Berberoğlu

Arzu Arı

Publications Coordinators

Gökhan Çimen

Alara Ergin

İrem Özmen

Derya Azer

Beril Tekay

Nisanur Atıcı

Şeref Mert Gücün

Web Specialists

Erdem Ercivan

Doğan Oruç

Project Assistant

Batuhan Kara

Contact

Address: Büyükdere Cad.

199/6, 34394

Şişli, İstanbul, Turkey

Phone: +90 212 217 17 00

E-mail: info@avesyayincilik.com

Research in Sport Education and Sciences

Vedat ÇINAR

Department of Physical Education and Sports Education, Fırat University, Faculty of Sports Sciences, Elazığ, Turkey

Zafer ÇİMEN

Department of Sport Management, Gazi University, Faculty of Sport Sciences, Ankara, Turkey

Nurcan DEMİREL

Department of Sport Management Sciences, Atatürk University, Faculty of Sport Sciences, Erzurum, Turkey

Sertaç ERCİŞ

Department of Recreation, Atatürk University, Faculty of Sport Sciences, Erzurum, Turkey

S. Erim ERHAN

Department of Physical Education and Sports, Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Sport Sciences, Tekirdağ, Turkey

Hüseyin EROĞLU

Department of Physical Education and Sports, Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Faculty of Sport Sciences, Kahramanmaraş, Turkey

Mahta ESKANDARNEGHAD

Department of Motor Learning and Development, University of Tabriz, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Tabriz, Iran

Kemal GÖRAL

Department of Movement And Training Sciences, Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Sport Sciences, Muğla, Turkey

İlhami GÜLÇİN

Department of Biochemistry, Atatürk University, Faculty of Pharmacy, Erzurum, Turkey

Mehmet GÜNAY

Department of Physical Education and Sports Education, Faculty of Sports Science, Gazi University, Ankara, Turkey

H. Alper GÜNGÖRMÜŞ

Department of Recreation, Alaaddin Keykubat University, Faculty of Sports Science, Antalya, Turkey

Bülent GÜRBÜZ

Department of Sport Management, Ankara University, Faculty of Sport Sciences, Ankara, Turkey

Yusuf HİDAYAT

Universitas Pendidikan, Fakultas Pendidikan Olahraga dan Kesehatan, Indonesia

Osman İMAMOĞLU

Department of Sport Management, Ondokuz Mayıs University, Faculty of Yaşar Doğu Sport Sciences, Samsun, Turkey

Murat KALDIRIMCI

Department of Sports Health Sciences, Atatürk University, Faculty of Sport Sciences, Erzurum, Turkey

Arslan KALKAVAN

Department of Physical Education and Sports Education, Recep Tayyip Erdoğan University, Faculty of Sports Science, İstanbul, Turkey

Tengku Fadilah Tengku KAMALDEN

Putra Malaysia University, Faculty of Educational Studies, Malaysia

Ümid KARLI

Department of Sport Sciences, Abant İzzet Baysal University, Faculty of Sport Sciences, Bolu, Turkey

Dursun KATKAT

Department of Sport Management, Mersin University, Faculty of Sport Sciences, Mersin, Turkey

Fatih KIYICI

Department of Health Sciences, Atatürk University, Faculty of Physical Education and Sports, Erzurum, Turkey

Ahmet KIZILTUNÇ

Department of Medical Biochemistry, Atatürk University, Faculty of Medicine, Basic Medical Sciences, Erzurum, Turkey

Ayşe KİN İŞLER

Department of Sports and Coaching, Hacettepe University, Faculty of Sports Sciences, Exercise and Sport Sciences, Ankara, Turkey

Alparslan KURUDİREK

Department of Sport Management Sciences, Atatürk University, Faculty of Sport Sciences, Erzurum, Turkey

Orcan MIZRAK

Department of Sport Management Sciences, Atatürk University, Faculty of Sport Sciences, Erzurum, Turkey

Kubilay ÖCAL

Department of Recreation, Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Sport Sciences, Muğla, Turkey

Şahin ÖZEN

Department of Movement and Training Sciences, Marmara University, Faculty of Sports Sciences, İstanbul, Turkey

Yunus ÖZTAŞYONAR

Department of Sports Management Sciences, Atatürk University, Faculty of Sport Sciences, Erzurum, Turkey

Mir Hamid SALEHIAN

Islamic Azad University, Iran

Özcan SAYGIN

Department of Coaching Education, Muğla Sıtkı Koçma University, Faculty of Sports Sciences, Movement and Training Sciences, Muğla, Turkey

Miroslav SLİZİK

Department of Physical Education and Sports Education, Matej Bel University, Banská Bystrica, Slovakia

C. Tuğrulhan ŞAM

Department of Movement and Training Sciences, Atatürk University, Faculty of Sport Sciences, Erzurum, Turkey

İlhan ŞEN

Department of Physical Education and Sports Education, Atatürk University, Faculty of Sport Sciences, Erzurum, Turkey

Ömer ŞENEL

Department of Coaching Training, Gazi University, Faculty of Sport Sciences, Ankara, Turkey

Ahmet ŞİRİNKAN

Department of Recreation, Atatürk University, Faculty of Sport Sciences, Erzurum, Turkey

Research in Sport Education and Sciences

Murat TAŞ

Department of Coach Training, Manisa Celal Bayar University, Faculty of Sport Sciences, Manisa, Turkey

Erdoğan TOZOĞLU

Department of Physical Education and Sports, Atatürk University, Faculty of Sport Sciences, Erzurum, Turkey

Shirin YAZDANI

Department of Motor Learning and Development, University of Tabriz, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Tabriz, Iran

Fatih YENEL

Department of Sport Management, Faculty of Sport Sciences, Gazi University, Ankara, Turkey

Erdal ZORBA

Department of Physical Education and Sports Education, Gazi University, Faculty of Sport Sciences, Ankara, Turkey

Research in Sport Education and Sciences

ABOUT the RESEARCH in SPORT EDUCATION and SCIENCES

Research in Sport Education and Sciences is a peer reviewed, open access, online-only journal published by the Atatürk University.

Research in Sport Education and Sciences is a quarterly journal published in English and Turkish in March, June, September, and December.

Journal History

As of 2022, the journal has changed its title to Research in Sport Education and Sciences.

Previous Title (1999-2021)

Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi Spor ve Yüksekokulu Dergisi/Journal of Physical Education and Sport Sciences
ISSN: 1302-2040

Current Title (2022-...)

Research in Sport Education and Sciences
EISSN: 2822-3527

Abstracting and Indexing

Research in Sport Education and Sciences is covered in the following abstracting and indexing database;

- DOAJ
- EBSCO
- CNKI

All content published in the journal is permanently archived in Portico.

Aims, Scope, and Audience

Research in Sport Education and Sciences aims to publish original articles, case reports, reviews, and letters to the editor of the highest scientific value across all fields of physical education and sports science. The journal also includes book reviews and biographies within the scope of its content.

The scope of the journal includes, but is not limited to, movement and training sciences, physical education and sport teaching sciences, recreation, health sciences in sport, management sciences in sports, and psycho-social sciences in sport.

The target audience of the journal includes sport professionals, amateurs and researchers who are interested or working in physical education and sports sciences, and sports medicine physicians.

You can find the current version of the Instructions to Authors at <https://sports-sciences-atauni-press.org/>.

Editors: Yunus Sinan BİRİCİK

Address: Atatürk University Faculty of Sports Sciences, Erzurum, Turkey

E-mail: sinan.biricik@atauni.edu.tr

Publisher: Atatürk University

Address: Atatürk University, Yakutiye, Erzurum, Turkey

Publishing Services: AVES

Address: Büyükdere Cad., 199/6, 34394 Şişli, İstanbul, Turkey

Phone: +90 212 217 17 00

E-mail: info@avesyayincilik.com

Webpage: www.avesyayincilik.com

Research in Sport Education and Sciences

CONTENTS

RESEARCH ARTICLES

- 82** **Metaphorical Analysis of the Perceptions of Professional Football Team Fans Toward Fair Play**
Yakup KOÇ, Hasan Buğra EKİNCİ
- 89** **An Examination of University Students' Levels of Aggression in Terms of Participation in Sports**
Yusuf GÜNAY, Murat AYGÜN
- 93** **Changes of Muscle, Fat, Body Fluid, and Protein Values in Individuals Who Participated in Regular Sports During the Coronavirus Disease 2019 Pandemic Period**
Gökhan ATASEVER, Fatih KIYICI, Derya AKSAKAL, Cihan KIVANÇ
- 99** **The Relationship Between Combat Athletes' Perceptions of Coaches' Communication Skills and Self-Respect in Athletes**
Samet SAĞ, Nimet Haşıl KORKMAZ, Mehmet GÜÇLÜ
- 105** **Investigation of the Anxiety of Adult Individuals Attending Sports Centers to Catch the New Type of Coronavirus Disease 2019**
Kıvanç BURU, Mehmet Şirin GÜLER

ACKNOWLEDGEMENT OF REVIEWERS

- 111** **Acknowledgement of Reviewers**

Profesyonel Futbol Takım Taraftarlarının Fair Playe Yönelik Algılarının Metaforik Analizi

Metaphorical Analysis of the Perceptions of Professional Football Team Fans Toward Fair Play

Yakup KOÇ¹
Hasan Buğra EKİNCİ²

¹Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Erzincan, Türkiye

²Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Erzincan, Türkiye

ÖZ

Araştırmada profesyonel futbol takım taraftarlarının fair playe yönelik algılarının metaforik analizi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji (olgubilim) kullanılmıştır. Araştırma grubunu Erzincan ili 2. Lig futbol takımı 24 Anagold Erzincanspor maçlarına 2022–2023 sezonunda giden yetişkin erkek taraftarlardan gönüllü olarak araştırmaya katılan 107 kişi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak katılımcılara yönelik oluşturulan kişisel bilgi formu ile “Fair play gibidir. Çünkü” ibaresinin yer aldığı metafor çalışma kağıdı kullanılmıştır. Çalışma kâğıdı ile elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilerek ve yorumlanmıştır. Profesyonel futbol takım taraftarlarının fair play kavramına ilişkin en sık kullandıkları metaforlar sırasıyla centilmenlik, kardeşlik, adalet, dostluk ve insanlıktır. Üretilen metaforlar gerekçelerinden hareketle ait olduğu kavramsal kategoriler incelendiğinde katılımcıların fair play için “Bilgeliliğin ifadesi olarak fair play,” “insani niteliklerin ifadesi olarak fair play,” “Doğanın bir ifadesi olarak fair play,” “Olmazsa olmaz olarak fair play,” “Nesnelerle ilgili olarak fair play” ve “Rehber olarak fair play” olarak 6 kategoride metaforlar ürettikleri belirlenmiştir. Katılımcıların çok sayıda farklı metafor kullanması ve belirli bir metaforda yüksek bir fikir birliği olmaması dikkat çekmiştir. Ayrıca katılımcıların çoğunlukla fair playin yüksek insani değerlerle bütünlük arz eden yapısına yönelik algılarının olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fair play, futbol taraftarı, metafor

ABSTRACT

The aim of the study was to analyze the perceptions of professional football team fans toward fair play. In the study, phenomenology, one of the qualitative research designs, was used. The research group consisted of 107 adult male fans who voluntarily participated in the research, who went to Erzincan 2nd League football team 24 Anagold Erzincanspor matches in the 2022–2023 season. Personal information form and worksheet created for the participants were used as data collection tools in the study. In the worksheet, the participants were asked to fill in the phrase “Fair play is like Because” The collected data were analyzed and interpreted by the content analysis method. The metaphors most frequently used by professional football team fans regarding the concept of fair play are sportsmanship, brotherhood, justice, friendship, and humanity, respectively. When the conceptual categories they belong to are examined based on the reasons for the metaphors produced, it has been determined that the participants produced metaphors in six categories for fair play: “Fair play as an expression of wisdom,” “Fair play as an expression of human qualities,” “Fair play as an expression of nature,” “Fair play as a must,” “Fair play regarding objects,” and “Fair play as a guide.” It was noted that the participants used a large number of different metaphors and that there was no high consensus on a particular metaphor. In addition, it was determined that the participants mostly had perceptions of the structure of fair play integrating with high human values.

Keywords: Fair play, football fan, metaphor

Geliş Tarihi/Received: 03.08.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 01.09.2023

Yayın Tarihi/Publication Date: 02.10.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Yakup KOÇ

E-mail: yakupkoc@erzincan.edu.tr

Cite this article as: Koç, Y., & Ekinci, H. B. (2023). Metaphorical analysis of the perceptions of professional football team fans toward fair play. *Research in Sport Education and Sciences*, 25(4), 82-88.

Copyright@Author(s) - Available online at sports-sciences-atauni-press.org

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Fair play, sporcuların yarışmalar esnasında, güçleşen şartlar altında dahi kurallara sabırla, tutarlı ve bilinçli olarak riayet etmeleri, fırsat eşitliğini bozmamak amacıyla haksız avantajları kabullenmemeleri,

rakibin haksız dezavantajlarından yararlanmaya kalkışmaması, rakibi düşman değil, aksine oyunun gerçekleşmesini sağlayan, eşdeğer haklara sahip birey ve partner olarak görmeleri ve değer vermeleri çabalarında kendini göstermektedir (Yıldıran, 2004). Bir başka tanımda ise fair-play'in; sporda centilmenlik anlamına geldiği, dünyanın bütün halkları tarafından bilinmektedir (Simon, 1991). Fair-play kavramı sadece hakem-sporcu ya da iki sporcuyla ilgilendiren yeni bir iletişim biçimi değildir. Fair play, spor alanlarında seyirciden masöre, sporcudan antrenöre, yöneticiden hakeme kadar kısacası spora katılan herkesi doğrudan ilgilendiren yeni bir anlayıştır (Pehlivan & Konukman, 2004).

Spor alanlarında en kalabalık unsur olarak seyirciler olduğunu söyleyebiliriz. Budi ve Widyaningsih'e göre (2021), özellikle seyirciler yaptıkları davranışların sonuçlarını dikkate almayarak fanatik davranışlar gösterebilmektedir. Bu olumsuz davranışlar yaygınlaşması halinde toplum kültürüne zararlar veren sosyal bir problem haline dönüşmektedir (Alqmase ve ark., 2021). Toplumsal bir olgu olan spor kavramı, aslında toplumda şiddetin azaltılması ve sağlıklı bireylerin desteklenmesi hedefiyle varlığını sürdürmektedir. Bu hedef aynı zamanda modern dünyanın gereklerine de uygundur (Baltas, 2020). Ama günümüzde gittikçe bu yapı bozulmaktadır. Doğaner ve ark. (2021) yaptığı çalışmada futbol seyircilerinin fanatizm davranışlarının oldukça yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Oysa 19. Yüzyıl ortalarında Alman gezgin Mordtmann (1925), Yozgat'ta seyrettiği atlı cirit oyununda, bir oyuncunun önceden uyarmaksızın attığı ciritin rakibe isabet etmesiyle öfkelenen seyircilerin, oyuncunun cirit oyunundaki kurala ahlaksızca uymadığını ve oyuna devam etmemesi gerektiğine karar verdiklerinden bahseder (Akt. Yıldıran, 2004). Günümüz futbol müsabakalarında taraftarlar insanlığa sığmayan eylemler sergilemekte ve insanların ölümüne ve yaralanmasına sebep olabilmektedirler. Spor sahalarında görülen bu şiddet olaylarını sadece emniyet önlemleri ile engel olmak mümkün değildir. Bu problemin çözümü ise fair play kavramının topluma yerleştirilmesine yönelik eğitim verilmesi ve değişik yollarla bu kavramı seyirci ile birlikte sporun tüm paydaşlarının bilincinde taze tutmak gerekmektedir (Pehlivan & Konukman, 2004).

Futbol ve basketbol taraftarları sporda istenilmeyen davranışlara neden olarak hakemlerin hatalı kararlarını, şike iddialarını, kışkırtıcı anonsları ve sloganları, TV ve gazetelerdeki gerilimi yükseltici haberleri, hukuki düzenlemelerdeki eksiklikleri, güvenlik önlemlerindeki eksiklikleri, kendi takımlarının kötü oynamasını göstermektedir (Aslan & Geyik, 2018; Yıldırım, 2017). Bu çalışmalarda taraftarlar sorunları başka kanallara aktardıkları anlaşılmaktadır. Taraftarlara fair play noktasında eğitimin gündeme alınabilmesi için taraftarların algılarında fair play kavramının ne olduğunun bilinmesi önemlidir. Bireylerin bir kavrama yönelik algılarını anlama yöntemlerinden biri de metafor çalışmalarıdır.

Metaforlar anlaşılma çalışılan yeni kavramları, daha önce bildiğimiz kavramlarla bağdaştırılarak zihnimizde tanımlanabilmesine çalışır (Thornborrow & Wareing, 1998). Günlük hayatta dış dünyayı ifade etmekte, görselleştirmekte ve algılamakta kullandığımız metaforlar, rastgele değil tecrübelerimiz aracılığıyla oluşmuşlardır. Metaforlar gündelik hayatımızdaki kavramları daha vurgulayıcı olarak ifade etmemiz mümkün olmuştur (Lakoff & Johnson, 2005). Spor alanındaki kavramlar genelde benzetme yoluyla aktarıldığı için metafor oluşturmaya oldukça uygundur. Bazı sportif aktivitelerde kültürel özelliklerden beslenilerek oluşturulmuş metaforlarla motivasyon amacıyla ya da hiciv amacıyla kullanılabilir (İnan ve ark., 2019). Spor alanında son yıllarda metafor çalışmalarının artış olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda genellikle spor kavramı (Ekinci ve ark., 2022; Yetim & Kalfa, 2019)

veya sporla ilişkili farklı kavramların (Koç & Yeniçeri, 2020; Yazıcı, 2020) öğrenci, sporcu, öğretmen yönetici ve antrenör gibi çeşitli çalışma grupları üzerinde yapıldığı görülmüştür.

Spor alanında önemli paydaşlardan biri de taraftarlardır. Taraftarlar, spora etkisi yadsınmaz seviyede büyük olan insan topluluklarıdır. Bu açıdan taraftarların fair playe yönelik algılarını ortaya koymak önem arz etmektedir. Metaforlar aracılığı ile spor alanında önemli paydaşlardan olan taraftarların fair play gibi sporla ilişkili bir kavramı nasıl içselleştirdikleri ve bu kavrama ne tür anlamlar yüklediklerinin ortaya çıkarılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Spor paydaşlarından antrenör, sporcu, öğretim elemanı, yönetici ve öğrenciler üzerinde fair playe yönelik metaforik çalışmalar (İnan ve ark., 2019; Çağlayan & Gül, 2017) yapılmış olmasına rağmen taraftarlar üzerinde fair play konusu üzerinde metaforik çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu açıdan çalışma alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

- Profesyonel futbol taraftarlarının "fair play" kavramına yönelik oluşturdukları metaforlar nelerdir?
- Profesyonel futbol taraftarlarının "fair play" kavramına yönelik oluşturdukları metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kategoriler altında toplanabilir?

Yöntem

Araştırma Türü

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji (olgu bilim) kullanılmıştır. Olgu biliminde amaç insanların bir olguya yönelik yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu çalışmada olgu olarak "Fair play" seçilmiş ve profesyonel futbol taraftarlarının bu olgulara yüklediği anlamlar açığa çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırmada rastgele olmayan örnekleme tekniklerinden uygun örnekleme kullanılmıştır. Uygun örnekleme, kolay ulaşılabilir katılımcıların araştırmaya dâhil edildiği bir örnekleme türüdür (Budak & Budak, 2014). Araştırma grubunu Erzincan ili 2. Lig futbol takımı 24 Anagold Erzincanspor maçlarına giden ve gönüllü olarak araştırmaya katılan ve onam formunu dolduran 107 kişi oluşturmuştur. Araştırmaya katılan metaforlardan eksik ve ilişki kurulamayan metaforlar çıkarıldıktan sonra araştırma 100 katılımcıyla yürütülmüştür. Olgubilim gibi tekniklerin kullanıldığı nitel çalışmalarda, örneklemin az olsa da detaylı veri toplanabildiği belirtilmektedir (Neuman & Robson, 2014). Araştırmacı, incelediği olgu hakkında farklı katılımcılardan birbirine yakın görüşler topluyor ve topladığı verilerden daha ilerisine ulaşamıyorsa verilerde doygunluk sağlandığı anlaşılmaktadır (Strauss & Corbin, 2014). Araştırma verileri doygunluğa ulaştığı düşünüldüğünde sonlandırılmıştır.

Araştırmaya katılan taraftarların demografik bilgilerinin dağılımı incelendiğinde katılımcılardan 18-24 yaş aralığındaki katılımcılar araştırma grubunun %38'ini, 25-34 yaş aralığındaki katılımcılar ise %27'sini ve 35 yaş ve üstü katılımcılar ise %30'unu oluşturmaktadır. Eğitim durumu açısından incelendiğinde katılımcıların ortaokul mezunu ve ya altı olanlar %7'sini, lise mezunu olanlar ise % 28'ini, lisans mezunu veya üzeri eğitim durumları olanlar ise %65'ini oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların maça gitme sıklıklarına bakıldığında katılımcılardan maçlara yılda bir iki kez gidenler %33'ünü, ayda bir gidenler %22'sini ve Her maça gidenler ise de %45'ini oluşturduğu anlaşılmıştır. Ayrıca katılımcıların %57'sinin lisanslı sporcu oldukları, %43'ünde lisans sahibi olmadıkları görülmüştür (Tablo 1).

Araştırma için Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık ve Spor Bilimleri Etik Kurulunun 28 Ocak 2022 tarihli 01/10 protokol nolu kararı ile etik onay alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcılara kişisel bilgi formu (anket) ile metafor çalışma kağıdı veri toplama aracı olarak uygulanmıştır. Kişisel bilgi formunda katılımcıların yaşını eğitim seviyesini, futbol maçlarına gitme sıklığı ile okul takımı ya da spor kulübünde lisanslı spor yapma durumları sorulmuştur. Ayrıca araştırmada "Fair play gibidir. Çünkü " ibaresinin yer aldığı metafor çalışma kağıdı kullanılmıştır. Katılımcılar ile stadyumda yüz yüze gerçekleştirilen veri toplama sürecinde katılımcılara metafor oluşturabilmeleri in istedikleri süre verilmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu araştırmada futbol taraftarlarının ürettikleri metaforların analizinde ve değerlendirilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, benzer verilerin belli kategoriler ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek, okuyucunun anlayabileceği bir şekilde organize edilip yorumlanma süreci olarak ifade edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Katılımcıların geliştirecekleri metaforların analiz edilmesi ve yorumlanması beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar şunlardır:

Adlandırma Aşaması: Bu aşamada araştırmaya katılan katılımcıların ürettikleri metaforların alfabetik sıraya göre geçici bir listesi yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda adayların yazılarında, metaforların belirgin bir şekilde dile getirilip getirilmediğine bakılmıştır ve dile getirdikleri metaforlar kodlanmıştır. Bu aşamada 3 adet eksik metafor çalışma kağıdı araştırmadan çıkarılmıştır.

Tasnif Etme (Eleme ve Aritma) Aşaması: Bu aşamada katılımcıların ürettikleri metaforlar tekrar tek tek okunup gözden geçirilerek, her metafor; metaforun konusu, metaforun kaynağı ve metaforun konusu ile metaforun kaynağı arasındaki ilişki bakımından analiz edilmiştir. Bu aşamada da 4 adet metafor ile neden ilişkisi kurulamayan metaforlar araştırmadan çıkarılmıştır.

Kategori Geliştirme Aşaması: Bu aşamada, katılımcılar tarafından oluşturulan 100 metafor, "fair play" kavramına yönelik sahip oldukları ortak özellikler bakımından irdelenerek ve temalar oluşturulmuştur. Bu işlem esnasında katılımcıların "fair play" için oluşturduğu metaforlar dikkate alınarak her metaforun bu olguyu nasıl kavramsallaştırdığına bakılarak sahip olduğu bakış açısına göre belli bir tema ile ilişkilendirilmiştir.

Güvenirliliği Sağlama Aşaması: Araştırmanın güvenirliliğini sağlamak için, araştırmada oluşturulan kavramsal kategoriler altında verilen

metaforların, söz konusu bir kavramsal kategoriye temsil edip etmediğini tespit etmek için uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu amaç doğrultusunda uzman kişiye iki adet liste verilmiştir. Bunlar; Örnek metaforların alfabetik sıraya göre dizili olduğu liste, Farklı kavramsal kategorilerin adlarını ve özelliklerini içeren bir listedir.

Uzmandan bu iki listeyi de kullanarak birinci listedeki örnek metafor listesini, ikinci listedeki kavramsal kategoriyle (hiçbir metafor dışında bırakılmayacak şekilde) eşleştirmesi istenmiştir. Uzmanın yaptığı eşleştirmeler araştırmacının kendi yaptığı kategorileriyle karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek araştırmacının güvenirliliği, Miles & Huberman'ın formülü (Güvenirlilik=görüş birliği/(görüş birliği+görüş ayrılığı)) kullanılarak hesaplanmıştır (Miles & Huberman, 1994). Güvenirlilik açısından görüşü sorulan uzman yedi metaforu (bebek, beyaz renk, eski bir dost, ışık, mutluluk, rakibin kendisi, taraftar grubu) araştırmacıdan farklı bir kategoride yer vererek ilişkilendirmiştir. Bu durumda, güvenirlilik=100 / (100+8)=0,93 olarak sağlanmıştır. Nitel çalışmalarda, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda istenilen düzeyde bir güvenirlilik sağlanmış olmaktadır (Saban, 2009).

Verileri Bilgisayar Ortamına Aktarma Aşaması: Katılımcıların ürettikleri metaforların kodlaması yapılmıştır. Örnek: 7K32=> 7=Katılımcı no, K=Katılımcı, 32=Yaş

Tablo 2.
Taraftarların Fair Playe Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar

Sıra	Metafor Adı	f	%	Sıra	Metafor Adı	f	%
1	Centilmenlik	7	7	34	Hoşgörü	1	1
2	Dostluk	5	5	35	Hava	1	1
3	İnsanlık	5	5	36	Işık	1	1
4	Adalet	5	5	37	İlaç	1	1
5	Kardeşlik	4	4	38	İnanç	1	1
6	Vicdan	4	4	39	İnsan	1	1
7	Aile	3	3	40	İnsanın içindeki cevher	1	1
8	Altın oran	2	2	41	Kalp	1	1
9	Aşk	2	2	42	Kültür	1	1
10	Çiçek	2	2	43	Mihenk taşı	1	1
11	Kardeşlik	2	2	44	Mutluluk	1	1
12	Güneş	2	2	45	Nefes	1	1
13	Hayati bir mesele	2	2	46	Nezaket	1	1
14	Karakter	2	2	47	Olmazsa olmaz	1	1
15	Kitap	2	2	48	Oyunda saygı	1	1
16	Su	2	2	49	Rakibin kendisi	1	1
17	Anlayışlı bir aile	1	1	50	Saygı	1	1
18	Bebek	1	1	51	Saygı sevgi dürüst adil	1	1
19	Beyaz renk	1	1	52	Saz ekibi	1	1
20	Binanın kolonu	1	1	53	Sevgi	1	1
21	Bitcoin	1	1	54	Sistemin lokomotif	1	1
22	Bitki	1	1	55	Sportmenlik	1	1
23	Cennet	1	1	56	Sporun ruhu	1	1
24	Cömertlik	1	1	57	Taraftar grubu	1	1
25	Çay	1	1	58	Tatile gitmek	1	1
26	Çiçekli bahçe	1	1	59	Tatlı	1	1
27	Doğru kalem	1	1	60	Telefon	1	1
28	Dönme dolap	1	1	61	Terazi	1	1
29	Dürüstlük	1	1	62	Toprak	1	1
30	Doğruluk	1	1	63	Trafik	1	1
31	Eski bir dost	1	1	64	Tuz	1	1
32	Fenerbahçe	1	1	65	Yolculuğa çıkmak	1	1
33	Hakim	1	1	66	Zenginlik	1	1
Toplam						100 (f)	100 (%)

Tablo 1.
Katılımcıların Demografik Bilgileri

	Group	f	%
Yaş	18-24	38	38
	25-34	27	27
	35 ve üstü	30	30
Eğitim Durumu	Ortaokul mezunu ve altı	7	7
	Lise	28	28
	Lisans ve üstü	65	65
Maça Gitme Sıklığı	Yılda bir iki kez gitme	33	33
	Ayda bir gitme	22	22
	Her maça gitme	45	45
Lisans durumu	Evet	57	57
	Hayır	43	43

Şekil 1.
Taraftarların Fair Play'e Yönelik Kullandıkları Metaforların Kelime Bulutu

Veri analizi aşamasında elde edilen metaforlar ve gerekçeli ifadelerin kategorileri, şekil ve tablolar hâlinde sunulmuştur. Metaforların tekrar sayılarına göre etkisini anlamak için kelime bulutu kullanılmıştır. Kelime bulutu <https://wordart.com/create> programı kullanılarak elde edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde taraftarları fair play'e yönelik geliştirdikleri metaforlar ve metaforların ortak özellikleri dikkate alınarak oluşturulan kategorilerine yönelik bulgular ele alınmıştır.

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların fair play'e yönelik 66 farklı toplam 100 metafor kullandıkları anlaşılmıştır. Üretilen metaforların tekrarları analiz edildiğinde en çok tekrar edilen 3 metaforun sırasıyla centilmenlik (f:7), adalet (f:5), dostluk (f:5), ve insanlık (f:5) olduğu anlaşılmıştır. Katılımcıların fair play'e yönelik kullandıkları metaforların kelime bulutu tekniği ile görsel Şekil 1'de yer almaktadır.

Şekil 1 incelendiğinde 2. Lig taraftarlarının fair play'e yönelik en fazla geliştirdikleri metaforların centilmenlik, dostluk, insanlık, adalet, kardeşlik, vicdan olduğu görülmektedir.

Fair Play'e Yönelik Oluşturulan Kavramsal Metafor Kategorileri
Taraftarların fair play'e yönelik geliştirdikleri 100 metafor altı kategoride bir araya getirilmiştir. Bunlar; insani niteliklerin ifadesi olarak fair play, bilgeliğin ifadesi olarak fair play, doğanın bir ifadesi

olarak fair play, rehber olarak fair play, olmazsa olmaz olarak fair play ve nesnelere ilgili olarak fair playdir. Fair play kavramına ilişkin metaforlar kategorilerine göre aşağıdaki Tablo 3'te gösterilmiştir.

Katılımcı taraftarların bilgeliğin ifadesi olarak fair play kategorisine giren metaforları ve gerekçeleri incelendiğinde en çok bu kategoride metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçelerinden bazı örnekler Tablo 4'te yer almaktadır.

Katılımcı taraftarların insani niteliklerin ifadesi olarak fair play kategorisine giren metaforları ve gerekçeleri incelendiğinde bu kategoride çok sayıda metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçelerinden bazı örnekler Tablo 5'te yer almaktadır.

Katılımcı taraftarların doğanın bir ifadesi olarak fair play kategorisine giren metaforları ve gerekçeleri incelendiğinde bu kategoride çok sayıda metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçelerinden bazı örnekler Tablo 6'da yer almaktadır.

Katılımcı taraftarların olmazsa olmaz olarak fair play kategorisine giren metaforları ve gerekçeleri incelendiğinde bu kategoride çok sayıda metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçelerinden bazı örnekler Tablo 7'da yer almaktadır.

Katılımcı taraftarların nesnelere ilgili olarak fair play kategorisine giren metaforları ve gerekçeleri incelendiğinde bu kategoride çok sayıda metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçelerinden bazı örnekler Tablo 8'da yer almaktadır.

Tablo 3.
Taraftarların "Fair Play" Kavramına İlişkin Metafor Kategorileri

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Frekansı	Metafor Sayısı
1. Bilgeliğin ifadesi olarak fair play	Centilmenlik (7), adalet (5), dostluk (5), kardeşlik (4), vicdan (4), aşk (2), karakter (2), kardeşlik (2), ahlak (1), dürüstlük (1), doğruluk (1), cömertlik (1), hoşgörü (1), inanç (1), kalp (1), mutluluk (1), nezaket (1), oyunda saygı (1), saygı (1), saygı sevgi dürüst adil (1), sevgi (1), sportmenlik (1).	45	22
2. İnsani niteliklerin ifadesi olarak fair play	İnsanlık (5), aile (3), anlayışlı bir aile (1), bebek (1), eski bir dost (1), İnsan (1), insanın içindeki cevher (1), zenginlik (1).	14	8
3- Doğanın bir ifadesi olarak fair play	Altın oran (2), çiçek (2), güneş (2), su (2), beyaz renk (1), bitki (1), çiçekli bahçe (1), hava (1), toprak (1).	13	9
4- Olmazsa olmaz olarak fair play	Hayati bir mesele (2), binanın kolonu (1), cennet (1), çay (1), Fenerbahçe (1), kültür (1), nefes (1), olmazsa olmaz (1), sistemin lokomotif (1), sporun ruhu (1), tatlı (1).	12	11
5- Nesnelere ilgili olarak fair play	bitcoin (1), dönme dolap (1), ilaç (1), kitap (1), kitap (1), mihenk taşı (1), telefon (1), terazi (1), tuz (1).	9	9
6- Rehber olarak fair play	doğru kalem (1), hakim (1), ışık (1), taraftar grubu (1), yolculuğa çıkmak (1), rakibin kendisi (1), saz ekibi (1).	7	7
Toplam		100	66

Tablo 4.
Bilgeliğin İfadesi Olarak Fair Play Kategorisine Giren Metaforlar ve Gerekçe Örnekleri

Metafor adı	Metafor gerekçesi
Adalet	Adil olmayan bir oyun ve adaletli olmayan oyuncular spor ahlakına uygun olmaz (74K27).
Adalet	Adalet gelişirse dostluk gelişir (71K39).
Adalet	Hiçbir haksızlığa göz yummaz (44K18).
Ahlak	Sporcunun sadece yetenekli değil aynı zamanda ahlaklı olması gerekir (49K24).
Aşk	Sevmek istersiniz (92K20).
Aşk	Aşkta dürüst olursan iyi gider. Fair playde de dürüst olursan sonuçları güzel olur (96K20).
Centilmenlik	Karşılıklı gülmek eğlenmek ve saygı duymaktır (84K36).
Cömertlik	Oyuncular arasındaki bağı daha çok güçlendirir (117K18).
Dostluk	Dost insanı düştüğü yerden kaldırır (6K37).
Dostluk	İnsanlar dürüst ve doğru kabul edilen davranışlarda bulunarak samimi olduğu dostlarına davrandığı gibi, aynı davranışları sergiler ve kendini mutlu eder (116K23).
Doğruluk	Sporcular müsabaka sürecinde her kurallara riayet etmektedir (110K33).
Hoşgörü	fair play rakip takımı düşman olarak görmemektir. Bu sebepten spor faaliyetlerinde yardımseverlik ve empati görüştür (118K22).
Kalp	Kalbi olmayanın vicdanı sızlamaz (67K33).
Karakter	Bir insanın karakterini oyun oynayarak çözebilirsiniz. Çünkü oyunda insanın gerçek yüzü ve karakteri ortaya çıkar. Oyun gerçekleri yansıtır (107K23).
Kardeşlik	Kardeşlik kadar saf ve temizdir, içten ve samimidir (100K22).
Mutluluk	Başkası mutlu olunca karşı tarafta mutlu olur. Mutluluk bulaşıcıdır (108K21).
Nezaket	Kazansan da, kaybetse de rakibe olan saygıyı korumayı içermektedir (126K31).
Saygı	İki takım ve taraftar birbirine saygı duymalıdır (23K36).
Sportmenlik	Sporun ve spor etiğinin gereğini yerine getirerek kurallara uymayı gerektirir (106K26).
Vicdan	Haksız yere rekabete sen izin versen de vicdanın izin vermez, rahat olmaz (57K20).

Tablo 5.
İnsani Niteliklerin İfadesi Olarak Fair Play Kategorisine Giren Metaforlar ve Gerekçe Örnekleri

Metafor Adı	Metafor Gerekçesi
Aile	Aile ortamı gibi olması gerekir (45K39).
Anlayışlı bir aile	Aile içinde farklılıklar kabul edilir. Ortak kararlar alınır. Fair playde farklılıkları kabul etme ve adaletli olma gibi unsurlar vardır (70K30).
Bebek	Bebek bakım isteyen ve ihtiyaç sahibi bir canlı gibi Fair playde bakım ve ihtiyacı olan bir kavramdır. Fair play terim olarak kalmaması gereken bir sözcüktür (94K25).
Eski bir dost	Yıllar geçse de eskimez (89K23).
İnsan	İyilik ve kötülük insan içindir (125K37).
İnsanın içindeki cevher	fair play ruhuyla yaşadıkça hem çevresine hem de kendine faydalı bir birey olur (25K32).
İnsanlık	Saygı, sevgi, dürüstlük gibi kavramları içinde barındırır (1K18).
İnsanlık	Cömertlik, hoşgörü, dürüstlük, saygı sevgi gibi kavramları içinde barındırır (4K18).
İnsanlık	İnsanın kardeşlik duygusunu birleştirir (39K18).
İnsanlık	İnsanlar nasıl birbirine yardımcı olurlar fair playde birbirlerine yardımcı olurlar (120K26).
Zenginlik	Zengin insan her zaman hoşgörüyü ve iyiliği kazanır (113K29).

Katılımcı taraftarların rehber olarak fair play kategorisine giren metaforları ve gerekçeleri incelendiğinde bu kategoride çok sayıda metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçelerinden bazı örnekler Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 6.
Doğanın Bir İfadesi Olarak Fair Play Kategorisine Giren Metaforlar ve Gerekçe Örnekleri

Metafor adı	Metafor gerekçesi
Altın oran	Altın oran nasıl bir kusursuzluk varsa her şey tam nizam içindeyse fair playde de böyle bir düzen vardır (14K26).
Altın oran	Adalette değerlidir (75K51).
Beyaz renk	Saf ve temizliği ifade eder. Çirkin ve kötü davranışların olmadığı ortamdır (101K23).
Bitki	Bitkiler sulandığında yeşerir ve sağlıklı büyür. İyi bakılmadığında hastalanır, çürür ve yanındakilere zarar verir (124K30).
Çiçek	Çiçeğin yapraklarına benzer. Her bir yaprak fair playin farklı yönünü belirler. Barış, kardeşliği, sportmenliği ve doğruluğu temsil eder (102K21).
Çiçek	Sunduğunuz insanı çok sevindirir (76K40).
Çiçekli bahçe	Çiçeksiz bahçe nasıl güzel olmazsa sporda fair playsiz olmaz (58K37).
Güneş	Güneş nasıl gezegenleri aydınlatıyorsa daha iyi bir hale getiriyorsa fair playde öyledir. Oyuncuları aydınlatır ve daha iyi bir sporcu yapar (98K19).
Güneş	İnsanın içini ısıtır (59K22).
Su	Saydamdır ve ihtiyacımız olan şeydir (82K35).
Su	Susuz yaşayamayız (86K24).

Tartışma

Profesyonel futbol takım taraftarlarının fair play kavramına yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada; en sık kullanılan metaforlar sırasıyla centilmenlik, kardeşlik, adalet, dostluk ve insanlıktır. Metaforlar gerekçelerinden hareketle 6 kategoride toplanmıştır.

Katılımcılar çok sayıda farklı metafor kullanması ve belirli bir metaforda yüksek bir fikir birliği olmaması dikkat çekmiştir. Fair play kavramını tek bir metaforla açıklamak mümkün değildir. Aynı çeşitliliği Çağlayan ve Gül'ün (2017) çalışmasında da görmek mümkündür. Bu sonuçlar, Weade ve Ernst'in (1990) metaforların belirli bir kavramı tanımlama gücünü ifade etmeye çalıştıkları "Metaforlar seçicidir ve tanımladıkları kavramın tamamını değil, bir kısmını temsil ederler" ifadesi ile desteklenmektedir. Ayrıca katılımcıların çoğunlukla fair playin yüksek insani değerlerle bütünlük arz eden yapısına yönelik algılarının olduğu tespit edilmiştir. En çok kullanılan metafor "centilmenlik (f:7) olmuştur. Fair play aslında İngilizce bir kavramdır. Ancak sporla ilgili herkesin aşına olduğu bu kavram, İspanya'dan Almanya'ya, Hindistan'dan Kore'ye, Afrika ülkelerinden küçük Avustralya eyaletlerine kadar hemen her yerde "centilmenlik" olarak bilinmektedir (Erdemli, 1992; Simon, 1991). Bu bakımdan kullanılan metafor fair playin aslında eşanlamlısı olan

Tablo 7.
Olmasa Olmaz Olarak Fair Play Kategorisine Giren Metaforlar ve Gerekeçe Örnekleri

Metafor adı	Metafor gerekçesi
Binanın kolonu	Toplumu ayakta tutar. Adil olmayan toplumlar yıkılmaya mahkûmdur (123K36).
Cennet	Her zaman bize lazım olandır (42K18).
Çay	Çaysız bir hayat nasıl düşünülmezse fair playsiz sporda düşünülmez (63K34).
Fenerbahçe	Onsuz olmuyor, onunla hiç olmuyor (112K29).
Hayati bir mesele	Hayat nasıl yaşanması gerekiyorsa fair playde sporda olması gerekiyor (61K29).
Hayati bir mesele	Fair play hayat kadar değerlidir (48K33).
Kültür	İyi kültür ve ahlaklı olmak insanların olmazsa olmazıdır (43K38).
Nefes	İnsan nasıl nefes almadan yaşayamazsa fair play olmayan sporlarda yaşayamaz. Amacına uygun olmaz (9K35).
Sistemin lokomotif	fair play olmazsa sistem çalışmaz (31K47).
Sporun ruhu	Sporun amaçlarının en önemlisi centilmenlik anlayışıdır. Bu manada fair play sporun ruhudur (83K44).
Tatlı	Tatlı benim hayatımda olmazsa olmazıdır. Fair play de olmazsa sporda tatsız olur (60K40).

Tablo 8.
Nesnelerle İlgili Olarak Fair Play Kategorisine Giren Metaforlar ve Gerekeçe Örnekleri

Metafor adı	Metafor gerekçesi
Bitcoin	Yatırım yaptığın zaman karşılığını alırsın. Fair play yaptığında da karşılığını alırsın (115K23).
Dönme dolap	Sıra bir gün sana da gelecek ve adil olmanın ve eşitliğin döngüsü devam edecek (80K36).
İlaç	Aradaki bağı kuvvetlendirir (81K30).
Kitap	Okudukça sürükler, fair playde yaptıkça yapasın gelir (119K36).
Kitap	Her değer verdiğinde kendi değeriniz artar (95K25).
Mihenk taşı	Bir şeyi değerli kılar ama görünmeyen özür (121K38).
Telefon	Kullandıkça bağımlılık yapar (114K42).
Terazi	İnsanın ahlaki seviyesi tartar ölçer (69K38).
Tuz	Tuzsuz yemek de yenir ama lezzetli olmaz. Sporda da aynı şekilde fair play olmadan da oynanır ama tadı olmaz (10K37).

kavramdır. Fair play kavramının Türkçeye girmesiyle birlikte bunun karşılığı olarak çeşitli kelimeler kullanılmıştır. Fair playe yakışan davranışlar genel olarak centilmenlik, sportmenlik ya da nezaket olarak ifade edilmektedir (Koç & Tamer, 2016).

Katılımcıların, fair playe yönelik ürettikleri metaforların arasında en yüksek frekansa sahip ilk iki kategorinin “bilgeliğin ifadesi olarak fair play” ve “insani niteliklerin ifadesi olarak fair play” olduğu görülmektedir. Bu da taraftarların fair playin insanlığın ve bilgeliğin bir gereği olarak gördüklerini ve fair playe bakışlarının çok pozitif olduğunu göstermektedir. Fair playe yönelik yapılan başka bir metafor çalışmasında da spor bilimlileri öğrencileri fair playe karşı pozitif algılarının olduğu görülmüştür. Bu öğrenciler “fair play” kavramını temel olarak insan karakterinin yansıması, insan

yaşamının vazgeçilmez bir parçası, özverili sevgi, iyi düşünme ve varlığıyla insana ışık tutan bir kavram olarak algıladıklarını; yani insanın ahlaki değerlerinin vazgeçilmez unsuru olarak görmüşlerdir (Çağlayan & Gül, 2017). Her ne kadar Doğaner ve ark. (2021) yaptığı çalışmada futbol seyircilerinin fanatizm davranışlarının oldukça yüksek olduğunu ortaya koymuşlarsa da taraftarlar fair play davranışlarının insani bir gereklilik olduğunun bilincinde oldukları anlaşılmaktadır. Teorik olarak herkesin güzel manalar yüklediği ancak uygulamalarda gözden kaçan fair play kavramının toplumda yaygınlaşması sportif ortamlarda ortaya çıkan problemlerin azaltılmasına katkı sağlayacaktır. fair play anlayışı, insanın doğuştan sahip olduğu özelliklerden değildir. Fakat amaca yönelik gerçekleştirilen bir eğitim ile kazandırılabilir (Yıldırım, 2004). Bu noktada eğitimciler çok iş düşmektedir.

Çalışmamız her ne kadar farklı yaş grubu katılımcılardan oluşmakta ise de her yaş grubu taraftarlarda benzer algıların olduğu düşünülmektedir. Benzer şekilde Ekinci ve ark. (2022) spor algısının bütün kuşaklarda benzer metaforlarla açıklandığını tarihsel süreçte kuşaklar arasında değişim yaşamadan varlığını sürdürdüğünü düşünmektedirler.

Yıldırım'a göre (2017) spor ortamlarında ortaya çıkan şiddet ve saldırganlık olaylarının psikolojik ve sosyolojik analizleri iyi bir şekilde yapılmalı ve gerektiğinde toplu merkezli hizmetler ve sosyal güvenlik önlemlere yer verilmelidir. Beden eğitimi ve spor derslerinde ilkokuldan itibaren bahsi geçen konulara yönelik olarak hedef ve kazanımlara yer verilmelidir. Erken yaşlardan başlayarak çocuklara spor kültürü ve spor bilinci aşılanmalıdır. Tutkun ve ark. (2012) göre de spor olaylarının psikolojik ve sosyolojik analizleri her daim yapılarak değerlendirilmeli ve taraftarların şiddetten uzak bireyler olarak yetişmesi için ilkokuldan başlayarak özellikle spor eğitiminde fair play felsefesine önem verilmesini ve kent içinde sosyal faaliyet alanlarının yaygınlaştırılmasını vurgulamaktadırlar.

Bu araştırmada nitel araştırma modeli kullanılması nedeniyle bulguların genellenmesindeki zorluklarla birlikte, taraftarların metaforlara dair öncesinde herhangi bir deneyimlerinin olması ihtimali bu araştırmanın önemli bir sınırlılığıdır. Ayrıca bu araştırmada taraftarların algıları metaforlar aracılığı ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Algıların metaforlar elde edilmiş olması da diğer sınırlılığı olarak ele alınabilir. Bu araştırmanın amacına yönelik kullanılan yöntem, taraftarların sahip oldukları algıların altında yatan nedenlerin bilinmesi adına sınırlılık arz etmektedir. Buradan hareketle derinlemesine görüşmelerin olduğu nitel araştırmalar (Creswell & Poth, 2016) planlanarak ortaya çıkan algılara sebep olan nedenlerin ortaya çıkartılması bu konuda araştırma yapmak isteyenlere önerilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucuna genel olarak bakıldığında taraftar nezdinde fair play'in olumlu algılandığı, taraftarların belli kalıplar içinde

Tablo 9.
Rehber Olarak Fair Play Kategorisine Giren Metaforlar ve Gerekeçe Örnekleri

Metafor adı	Metafor Gerekçesi
Doğru kalem	Güzellikleri yazar (91K21).
Hâkim	Hâkim adaletili olmak zorundadır. Mantiğine göre değil kanunlara göre hareket etmelidir (78K36).
İşık	Karanlıkta kaldığımızda bize yol gösterir (104K20).
Taraftar grubu	Takımın yense de yenilse de her zaman barış ve huzur ortamının olduğu topluluktur. Irkçılık yoktur. Bu yüzden kardeşliğin ve dostluğun olduğu tek ortamdır (103K19).
Yolculuğa çıkmak	Hedefe ulaştırır (85K22).
Rakibin kendisi	Asıl galibiyet onu yenince alınır (66K35).
Saz ekibi	Saz ekibi nasıl birlikte kusursuz bir müzikle gönüllere dokunuyorsa fair playde birliktelikle daha iyi bir sonuç elde eder (13K27).

olmadan farklı metaforlarla fair play kavramını yücelttiği düşünülmektedir. Taraftarların bu algısının tribünlere ve spor ortamlarına yansıtılması heyecan verici olarak addedilebilir. Bu olumlu düşüncenin spor sahalarında olumlu davranış örnekleri ile ön plana çıkarılarak yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Bu durumun sağlanması için multidisipliner projelerle desteklenen deneysel çalışmalara da ihtiyaç vardır. Bu amaçla Koç'un (2017) geliştirdiği ve beden eğitimi spor dersinde sportmenlik davranışlarının geliştirilmesine yönelik uygulamanın küçük taraftar gruplarına yönelik uygulanabileceği ve yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi'nden (Tarih: 28 Ocak 2022, Sayı: 01/10) alınmıştır.

Hasta Onamı: Araştırmada katılımcılardan bilgilendirilmiş gönüllü olur formu alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – Y.K.; Tasarım – Y.K.; Denetim – Y.K., H.B.E.; Kaynaklar – H.B.E.; Malzemeler – Y.K.; Veri Toplama ve/veya İşleme – Y.K., H.B.E.; Analiz ve/veya Yorum – Y.K., H.B.E.; Literatür Taraması – Y.K., H.B.E.; Yazıyı Yazan – Y.K.; Eleştirel İnceleme – H.B.E.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Erzincan Binali Yıldırım University (Date: January 28, 2022, Number: 01/10).

Informed Consent: Informed consent forms were obtained from the participants in the study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – Y.K.; Design – Y.K.; Supervision – Y.K., H.B.E.; Resources – H.B.E.; Materials – Y.K.; Data Collection and/or Processing – Y.K., H.B.E.; Analysis and/or Interpretation – Y.K., H.B.E.; Literature Search – Y.K., H.B.E.; Writing Manuscript – Y.K.; Critical Review – H.B.E.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Alqmase, M., Al-Muhtaseb, H., & Rabaan, H. (2021). Sports-fanaticism formalism for sentiment analysis in Arabic text. *Social Network Analysis and Mining*, 11(1), 1–24.
- Aslan, Ş., & Geyik, B. (2018). Futbol ve basketbol taraftarlarının sporda şiddet ve istenmeyen davranışlara bakışlarının incelenmesi. *Eurasian Research in Sport Science*, 3(1), 1–14. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/509677>
- Baltas, A. (2020). Football clubs, social changes, and political disputes in interwar Greece. *International Journal of the History of Sport*, 37(11), 992–1006. [\[CrossRef\]](#)
- Budak, İ., & Budak, A. (2014). Nicel, nitel ve karma araştırmalarda örnekleme. İçinde S. B. Demir (Ed.), *Eğitim Araştırmaları; nicel, nitel ve Karma Yaklaşımlar* (ss. 215–242). Eğitim Kitab.
- Budi, D. R., & Widyaningsih, R. (2021). Revealing fanaticism of football supporters: Mass psychology perspective. *Annals of Tropical Medicine and Public Health*, 24(3). [\[CrossRef\]](#)
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed). Sage publications.

- Çağlayan, H. S., & Gül, Ö. (2017). Metaphoric perceptions of the students of the sports sciences faculty regarding the concept of fair-play. *Journal of Education and Training Studies*, 5(8), 139–150. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1150523>. [\[CrossRef\]](#)
- Doğaner, S., Erdeveciler, Ö., Balcı, V., Uyar, Y., Bağış, T. Ö., & Ercan, M. (2021). Futbol taraftarlarının fanatizm düzeylerinin belirlenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(4), 257–269. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1992993>
- Ekinci, H. B., Mallı, A. Y., Şam, C. T., & Demirel, N. (2022). Sporla ilgili metaforik algıların kuşaklara göre incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(Özel Sayı 1), 614–621. [\[CrossRef\]](#)
- Erdemli, A. (1992). Fair play ve olimpizm. Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresi Bildirileri (20–22 Kasım), Ankara, Kasım Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yayınları No:3, 180.
- İnan, M., Dervent, F., & Karadağ, B. (2019). Spor Paydaşlarının fairplay kavramına ilişkin metaforik algıları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 30(2), 85–95. [\[CrossRef\]](#)
- Koç, Y. (2017). Beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı kazandırmaya yönelik uygulama önerisi: Küçüklerin oyununda centilmenliğin yapılandırılması (KOCY). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 212–227. [\[CrossRef\]](#)
- Koç, Y., & Tamer, K. (2016). A study on the sportsmanship behaviors of female students in physical education course according to different variables. *Niğde University Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 7(1), 16–27.
- Koç, Y., & Yeniçerli, S. (2020). Farklı branş öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ve beden eğitimi ve spor dersine yönelik algılarının metaforik analizi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 106–125. [\[CrossRef\]](#)
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2005). *Metaforlar: Hayat, anlam ve dil* (G. Y. Demir, Çev). Paradigma.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. Sage Publications.
- Neuman, W. L., & Robson, K. (2014). *Basics of social research*. Pearson Canada.
- Pehlivan, Z., & Konukman, F. (2004). Fair-play yeri ve nemi. *Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49–53. [\[CrossRef\]](#)
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281–326.
- Simon, R. L. (1991). *Fair play 'sports, values & society'*. USA. Westview Press.
- Strauss, A., & Corbin, J. (2014). *Basics of qualitative research techniques*. Sage Publications.
- Thornborrow, J., & Wareing, S. (1998). *Patterns in language: An introduction to language and literary style*. Psychology Press.
- Tutkun, E., Taşmektepligil, M. Y., Canbaz, S., Acar, H., & Çon, M. (2012). Samsunspor taraftarlarının sosyo-ekonomik özellikleri ve şiddete eğilimleri. *Seçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 56–63.
- Weade, R., & Ernst, G. (1990). Pictures of life in classrooms, and the search for metaphors to frame them. *Theory into Practice*, 29(2), 133–140. [\[CrossRef\]](#)
- Yazıcı, M. (2020). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin "hakem" kavramına ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(1), 4911–4929. [\[CrossRef\]](#)
- Yetim, A. A., & Kalfa, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin sporla ilgili metaforik algıları ve spor etkinliği dersi. *Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 41–54. [\[CrossRef\]](#)
- Yıldırım, İ. (2004). Fair Play: Kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3–16.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Basım). Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, M. (2017). Futbol seyircilerinin saldırganlık davranışlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Journal of International Social Research*, 10(50), 1046–1057. [\[CrossRef\]](#)

Üniversite Öğrencilerinin Spora Katılım Açısından Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi

An Examination of University Students' Levels of Aggression in Terms of Participation in Sports

Yusuf GÜNAY¹
Murat AYGÜN²

¹Ardahan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Ardahan, Türkiye
²Ardahan Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ardahan, Türkiye

Bu çalışma Yusuf Günay'ın yüksek lisans tezinden esinlenilerek yaratılmıştır.

Geliş Tarihi/Received: 07.08.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 01.09.2023

Yayın Tarihi/Publication Date: 02.10.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Yusuf GÜNAY
E-mail: yusufgunay444@gmail.com

Cite this article as: Günay, Y., & Aygün, M. (2023). An examination of university students' levels of aggression in terms of participation in sports. *Research in Sport Education and Sciences*, 25(4), 89-92.

Copyright@Author(s) - Available online at sports-sciences-atauniipress.org

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ÖZ

Psikolojik etkenler yaşamımızın birçok alanını etkilemektedir. Bu çalışmada, üniversite öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma evrenini, Ardahan Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluştururken, örneklem grubunu 201'i erkek ve 190'ı kadın toplamda 391 kişinin katılımıyla oluşturulmuştur. Araştırmada kişisel bilgi formu ve Saldırganlık Ölçeği kullanılarak veriler toplanmıştır. Verilerin normallik dağılımları Kolmogorov Smirnov testi ile sınılandıktan sonra verilerin normal dağılmadığı tespit edilmiştir. İkili karşılaştırmalarda Mann-Whitney-U ve Ki-Kare, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir. Sonuç olarak; spor yapıp yapmama değişkeninde anlamlı fark olmadığı, cinsiyet, savunma sporu yapma durumu ve yaş değişkenlerinin anlamlı olduğu görülmüştür. Saldırgan tutumun belirlenmesinde toplum düzeninin etken olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Saldırganlık, spora katılım, üniversite öğrencisi

ABSTRACT

Psychological factors affect many aspects of our lives. The aim of this research is to examine the levels of aggression in university students. The study population consisted of students attending Ardahan University, with a sample group comprising 201 males and 190 females, totaling 391 participants. Personal information form and the Aggression Scale were used to collect data. After testing the normality distribution of the data using the Kolmogorov-Smirnov test, it was determined that the data were not normally distributed. For pairwise comparisons, the Mann-Whitney U test and chi-square test were used, while the Kruskal-Wallis H test was used for comparisons involving more than two groups. The statistical significance level was set at $p < .05$. As a result, no significant difference was found in the variable of engaging in sports or not, but gender, engagement in defense sports, and age were found to be significant. It is believed that social order plays a role in determining aggressive attitudes.

Keywords: Aggression, sports participation, university student

Giriş

Spor, kişileri keyifli zaman geçirmelerini ve stresli ortamdan uzaklaştırarak, psikolojik, ruhsal ve fiziki olarak mutlu olmalarını ve rahatlamalarını sağlayan aktiviteler bütünüdür. Tüm bunların yanında mücadele ve rekabet içeren sporun doğası gereğince saldırganlık ön plana çıkmaktadır. Günümüzde spor branşlarına bakıldığında sporun ruhuna uygun olmayan davranışlar ve tutumların etkisinin artarak devam ettiği görülmektedir. Sporun temelinde olan olumlu davranışların yerini saldırgan davranışlar almaya başlamıştır. Durum böyle olduğu için sporun bütünleştirici gücü yerine saldırgan sporcular ve taraftarlarla birlikte olumsuz davranışların çoğalmasına neden olmuştur (Girginer ve ark., 2006).

Sporla hoşgörülülük olmak ve saldırgan tutumu tolere etmek, psikoloji alanında merak uyandıran konu olarak düşünülmektedir. Saldırganlık genel olarak başka bir kişiye zarar vermek ve başka bir eylemlerden uzaklaşmak olarak ifade edilmektedir (DeWall ve ark., 2012). Saldırganlık, bireyin birine zarar verme düşüncesine sahip olmasıdır. Bu düşünce eyleme dönmese bile saldırganlık olarak tanımlanmaktadır

(Adak, 2004). Saldırganlık; canlı organizmaya doğrudan veya dolaylı olarak zarar vermek amacı içeren davranışlar bütünüdür (Çağlayan ve ark., 2005).

Saldırganlık sporun hedeflerinin bazılarıyla ilişkilidir. Özellikle rekabet esnasında çıkan bu davranış sportif branşların kurallarının dışına çıkarak kuralsız davranışlar olarak ortaya çıkmaktadır. Spor branşına uygun bazı davranışlar dışarıda uygunsuz yasa dışı olan davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Krishnaveni & Shahin, 2014). Saldırganlık kavramı kendi içerisinde çeşitlilik göstermektedir. Bunlar; atılğanlık, yıkıcı saldırganlık ve edilgen saldırganlık olarak ifade edilmektedir. Ayrıca saldırganlık türleri oluşum açısından iki grupta incelenmektedir. Bunlar araçsal ve tepkisel olarak tanımlanmaktadır (Schultz & Schult, 2007). Sportif etkinliklerde her davranış saldırgan tutum olarak ifade edilmesi doğru değildir. Saldırgan tutumun amacına bakılması gerekmektedir (Acet, 2005). Bu çalışmada kazanma isteği veya hedefe ulaşmada ön plana çıkan saldırganlık kavramının Üniversite öğrencilerinin spora katılım açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Betimsel araştırma yöntemi neden-sonuç ilişkisi kurularak gerektiğinde karşılaştırma yapılan bir modeldir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2022–2023 eğitim yılında Arda han Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur.

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmacı tarafından oluşturulmuş, bireylerin; cinsiyet, yaş, spor yapıyor olmak, savunma sporları yapma durumlarını belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu ve saldırganlık durumlarını tespit etmek amacıyla saldırganlık ölçeği kullanılmıştır. Bu çalışma için Ardahan Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Etik Kurulundan 2023-2ÖNP-0010 numaralı etik izin alınmıştır.

Saldırganlık Ölçeği

Araştırmada saldırganlık tutumlarının tespiti için Buss ve Perry'nin (1992) oluşturduğu, Madran'ın (2013) Türkçeye uyarladığı "Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği" kullanılmıştır. Buss Perry'nin ölçeği 529 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Sözel saldırganlık alt boyutu (13, 8, 2, 11, 25, 16, 29, 22, 5) 9 madde, düşmanlık alt boyutu (20, 24, 3, 26, 10, 15, 7, 17) 8 madde ve öfke alt boyutu (19, 28, 1, 18, 9, 23, 12) 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin puanlandırılması 5 likert tipi üzerinden yapılmış olup; Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2) ve Hiç Katılmıyorum (1) şeklindedir. Ölçekte 16 ve 9. maddeler de ters kodlama yapılmıştır. Madran (2013) çalışmasında ölçeğe ilişkin güvenilirlik sonuçları; fiziksel saldırganlık alt boyutu: 0,78, sözel saldırganlık alt boyutu: 0,48, öfke alt boyutu: 0,76 ve düşmanlık alt boyutu: 0,71 elde edilmiş olup toplam güvenilirlik analizi sonucu ise 0,85'tir.

İstatistiksel Analiz

Verilerin analizinde SPSS versiyon 26.0 (IBM Statistical Package for Social Sciences Corp., Armonk, NY, ABD) paket programı kullanılmıştır. Verilerin normallik dağılımları Kolmogorov Smirnov testi ile sınıandıktan sonra normal dağılmadığı tespit edildiğinden ikili karşılaştırmalarda Mann-Whitney-U ve Ki-Kare, ikiden fazla grubun karşılaştırmasında ise Kruskal Wallis-H testleri kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < ,05$ olarak kabul edilmiştir. Farkın

hangi değişkenler arasında olduğunu belirlemek için Post-Hoc testlerinden Temhane's T2 kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin spora katılım açısından saldırganlık düzeylerinin istatistiksel analiz sonuçları tablolar halinde incelenmiştir.

Tablo 1'de katılımcıların cinsiyet dağılımına göre; öğrencilerin 190 kişi ile %48,6'sını kadınlar, 201 kişi ile %51,4'ünü erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında; öğrencilerin 135 kişi ile %34,5'i 20 yaş ve altında, 205 kişi ile %52,4'ü 21–23 yaş arasında ve 51 kişi ile %13,0'u de 24 yaş üzerindedir. Katılımcıların spor yapma durumuna bakıldığında, öğrencilerin 185 kişi ile %47,3'ü spor yaparken, 206 kişi ile %52,7'si spor yapmamaktadır. Katılımcıların savunma sporu yapma durumuna bakıldığında; öğrencilerin 264 kişi ile %67,5'i savunma sporu yaparken, 127 kişi ile %32,5'i savunma sporu yapmamaktadır.

Tablo 2'de katılımcıların saldırganlık ölçeğinden almış oldukları ortalamalarının cinsiyete değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Kadın ve erkek katılımcıların Öfke [$z = -1,455$] ve Düşmanlık [$z = -1,512$] alt boyutunda anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p > ,05$). Ancak Fiziksel Saldırganlık [$z = -2,822$] ve Sözel Saldırganlık [$z = -2,352$] alt boyutlarında erkekler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p < ,05$).

Tablo 3'de katılımcıların saldırganlık ölçeğinden almış oldukları ortalamalarının yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Yaş grupları ile katılımcıların Öfke [$\chi^2 = 4,364$] alt boyutunda anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p > ,05$). Fiziksel Saldırganlık [$\chi^2 = 11,170$], Düşmanlık [$\chi^2 = 8,854$] ve Sözel Saldırganlık [$\chi^2 = 6,807$] alt boyutlarında 20 yaş ve altında ki

Tablo 1.
Araştırmaya Katılanların Cinsiyetlerine Göre Demografik Dağılımı

		N	%
Cinsiyet	Kadın	190	48,6
	Erkek	201	51,4
Yaş	20 ≤	135	34,5
	21–23 yaş	205	52,4
	24 ≥	51	13,0
Spor Yapma Durumu	Evet	185	47,3
	Hayır	206	52,7
Savunma Sporunu Yapma Durumu	Evet	264	67,5
	Hayır	127	32,5

Tablo 2.
Katılımcıların Cinsiyet ile Saldırganlık Alt Boyutları Arasındaki Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	S.O.	S.T.	U	z	p
Öfke	Kadın	190	187,46	35617,50	17472,50	-1,455	,146
	Erkek	201	204,07	41018,50			
Fiziksel Saldırganlık	Kadın	190	179,42	34090,00	15945,00	-2,822	,005*
	Erkek	201	211,67	42546,00			
Düşmanlık	Kadın	190	204,88	38926,50	17408,50	-1,512	,131
	Erkek	201	187,61	37709,50			
Sözel Saldırganlık	Kadın	190	182,22	34621,00	16476,00	-2,352	,019*
	Erkek	201	209,03	42015,00			
Toplam Puan	Kadın	190	187,48	35621,00	16476,00	-1,450	,147
	Erkek	201	204,05	41015,00			

* $p < ,05$; S.O: Sıra Ortalamaları; S.T: Sıra Ortalamaları Toplamı.

Tablo 3.
Katılımcıların Yaş Grupları ile Saldırganlık Alt Boyutları Arasındaki Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş Grubu	N	S.O.	χ^2	p	Fark
Öfke	20 ≤	134	205,65	4,364	,113	
	21-23 yaş	205	195,95			
	24 ≥	51	167,01			
Fiziksel Saldırganlık	20 ≤	134	217,77	11,170	,004*	1 > 3
	21-23 yaş	205	190,12			
	24 ≥	51	158,63			
Düşmanlık	20 ≤	134	203,63	8,854	,012*	2 > 3 1 > 3
	21-23 yaş	205	201,04			
	24 ≥	51	151,87			
Sözel Saldırganlık	20 ≤	134	213,47	6,807	,033*	1 > 3
	21-23 yaş	205	190,50			
	24 ≥	51	168,37			
Toplam Puan	20 ≤	134	212,67	10,493	,005*	2 > 1 2 > 3 1 > 3
	21-23 yaş	205	194,94			
	24 ≥	51	152,63			

*p < ,05; S.O: Sıra Ortalamaları; χ^2 : Ki-Kare.

öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p < ,05$).

Tablo 4'de katılımcıların saldırganlık ölçeğinden almış oldukları ortalamalarının spor yapma durumuna göre spor yapan ve yapmayan katılımcılar arasında Öfke [$z = -1,455$], Fiziksel Saldırganlık [$z = -2,822$], Düşmanlık [$z = -1,512$] ve Sözel Saldırganlık [$z = -2,352$] alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p > ,05$).

Tablo 5'de savunma sporu yapan ile yapmayan katılımcıların Düşmanlık [$z = -0,276$] alt boyutunda anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p > ,05$). Öfke [$z = -2,338$], Fiziksel Saldırganlık [$z = -3,948$] ve Sözel Saldırganlık [$z = -2,342$] alt boyutlarında savunma sporu yapan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, üniversite öğrencilerinin cinsiyet, yaş, spor yapıp yapmama durumu ve savunma sporu yapma durumlarına göre saldırganlık düzeyleri literatür temelli tartışılarak yorumlanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkeni açısından saldırganlık düzeylerini incelediğimize araştırmaya katılan bireylerin fiziksel saldırganlık ve sözel saldırganlıkta anlamlı farklılık görülmüştür.

Tablo 4.
Katılımcıların Spor Yapıp Yapmama Durumları ile Saldırganlık Alt Boyutları Arasındaki Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Spor Yapıyor musunuz?	N	S.O.	S.T.	U	z	p
Öfke	Evet	185	191,74	35472,00	18267,00	-1,455	-,708
	Hayır	206	199,83	41164,00			
Fiziksel Saldırganlık	Evet	185	185,52	34322,00	17117,00	-2,822	-1,738
	Hayır	206	205,41	42314,00			
Düşmanlık	Evet	185	198,13	36653,50	18661,50	-1,512	-,353
	Hayır	206	194,09	39982,50			
Sözel Saldırganlık	Evet	185	189,08	34979,50	17774,50	-2,352	-1,151
	Hayır	206	202,22	41656,50			
Toplam Puan	Evet	185	190,87	35311,50	18106,50	-1,450	-,850
	Hayır	206	200,60	41324,50			

*p < ,05; S.O: Sıra Ortalamaları; S.T: Sıra Ortalamaları Toplamı.

Tablo 5.
Katılımcıların Savunma Sporunu Yapma Durumları ile Saldırganlık Alt Boyutları Arasındaki Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Savunma Sporunu Yapıyor	N	S.O.	S.T.	U	z	p
	Evet	127	215,23	27334,00			
Fiziksel Saldırganlık	Hayır	264	180,36	47615,00	12635,00	-3,948	,000*
	Evet	127	228,51	29021,00			
Düşmanlık	Hayır	264	194,91	51455,50	16475,50	-,276	,783
	Evet	127	198,27	25180,50			
Sözel Saldırganlık	Hayır	264	186,75	49301,50	14321,50	-2,342	,019*
	Evet	127	215,23	27334,50			
Toplam Puan	Hayır	264	185,43	48954,00	13974,00	-2,666	,008*
	Evet	127	217,97	27682,00			

*p < ,05; S.O: Sıra Ortalamaları; S.T: Sıra Ortalamaları Toplamı.

Öfke ve sözel saldırganlık alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmamıştır. Amedahe ve Owusu-Banahene (2007), Giles ve Heyman (2005) erkek bireylerin kadın bireylere göre saldırgan olduğunu ifade etmişlerdir. Benzer bir çalışma olan Scharf (2000) cinsiyet değişkeni ile saldırganlığı karşılaştırmıştır. Yaptığı araştırma incelendiğinde erkeklerin fiziksel saldırganlığı daha fazla kullandığını saptamıştır. Bu çalışmalar bizim çalışmamızla paralellik göstermektedir. Literatürde; Çelik ve ark. (2017), Dever ve Bulut (2017), Karabulut'un (2013), Kırmoğlu ve ark. (2008) çalışmalarında cinsiyet değişkeninin saldırganlık düzeyini değiştirmediği görülmüştür.

Erkeklerin fiziksel ve sözel saldırgan davranışları, kadınlardan daha fazla olduğu görülmüştür. Sosyal ve kültürel açıdan erkeklerin kadınlara göre daha saldırgan olduğu düşüncesi hakimdir. Kadınlar ve erkeklerde sözel saldırganlık ve fiziksel saldırganlık alt boyutlarında ki farklılığın kaynağı; cinsiyet rolleri ve toplumsal sorumluluk süreçleriyle açıklanmaktadır. Bu farklılık, kadınların erkekler gibi doğrudan değil dolaylı olarak saldırgan davranışlarda bulunmaları ve saldırgan olduklarını kabullenememe düşüncesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ayrıca, araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaş değişkeni durumları incelendiğinde saldırganlık alt boyutları arasında düşmanlık, sözel saldırganlık alt boyutlarında ve ölçek toplam puanında 20 yaş ve altında ki öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Literatürde; Şahinler ve Ulukan'ın (2020) spor yapan üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeylerine yönelik yaptığı çalışmada 36 yaş ve üzerindeki öğrenciler lehine yıkıcı saldırganlık alt boyutunda, Erdoğan ve Bahadır'ın (2016) çalışmasında saldırganlık ölçeğinde anlamlı farklılık görülmüştür. Erşan ve ark. (2009) Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin sosyo demografik açıdan değerlendirilmesi çalışmasında yaş değişkeni açısından anlamlı farklılık görülmemiştir.

Araştırmada öğrencilerin saldırganlık düzeyleri spor yapma veya spor yapmama değişkenleri açısından incelendiğinde anlamlı farklılık görülmemiştir. Literatürde; Atatekin ve İstanbullu'nun (2023) spor yapan ve yapmayan öğrencilerin şiddet eğilimi ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi başlıklı çalışmada anlamlı bir farklılık bulunmamış olmasına rağmen, "ortalamalar arasında az da olsa spor yapmayanlar lehine fark bulunmuştur. Bu duruma göre spor yapan ve yapmayan öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin benzer olduğu, şiddet ve saldırganlığın pozitif ilişkisi göz önüne alındığında beklenen bir sonuç olabileceği" ifade edilmiştir.

Bireylerin savunma sporu yapıp yapmama durumlarına göre, saldırganlık alt boyutlarında öfke, fiziksel saldırganlık, düşmanlık ve sözel saldırganlık alt boyutlarında ve toplam ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmektedir. Saldırganlık alt boyutundan elde edilen toplam puana bakıldığında savunma sporu yapmayan bireylerin genel olarak daha saldırgan olduğu görülmektedir. Çobanoğlu Güner'in (2006) yaptığı çalışmada takım sporlarına uğraşan bireylere göre bireysel sporlarla uğraşan katılımcıların daha saldırgan olduğu sonucunu ulaşılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Sporun evrensel yapısı birçok bireyi aynı amaç doğrultusunda bir arada toplamaktadır. Yapılan faaliyetler sportif ruhun canlanmasını sağlarken, sporcular için madalya kazanmak oldukça önemlidir. Kazanma hırsı bir etken olduğunda, istenmeyen psikolojik ve fiziksel tepkilerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Sonuç olarak, spora katılım açısından; cinsiyet, savunma sporu yapma durumu ve yaş değişkeninin saldırganlık için bir etken olduğu görülmüştür. Bu sonucun çıkmasında, aile, toplum ve eğitim düzeyinin önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın niteliğinin ve kapsamının artırılması amacıyla farklı demografik değişkenler ile farklı örneklem gruplarında yapılması önerilmektedir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Ardahan Üniversitesi Bilimsel Yayın ve Etik Kurulu (Tarih: 16 Şubat 2023 Sayı: E-67796128-000-2300006277) tarafından alınmıştır.

Katılımcı Onamı: Katılımcı onamı bu çalışmaya katılan tüm katılımcılardan alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – Y.G.; Tasarım – Y.G.; Denetim – M.A.; Kaynaklar – Y.G.; Malzemeler – Y.G.; Veri Toplama ve/veya İşleme – Y.G.; Analiz ve/veya Yorum – Y.G.; Literatür Taraması – Y.G.; Yazıyı Yazan – Y.G.; Eleştirel İnceleme – M.A.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Ardahan University (Date: February 16, 2023, Number: E-67796128-000-2300006277).

Participants Consent: Written informed consent was obtained from all participants who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – Y.G.; Design – Y.G.; Supervision – M.A.; Resources – Y.G.; Materials – Y.G.; Data Collection and/or Processing – Y.G.; Analysis and/or Interpretation – Y.G.; Literature Search – Y.G.; Writing Manuscript – Y.G.; Critical Review – M.A.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Acet, M. (2005). *Sporda saldırganlık ve şiddet*. Morpa Yayıncılık.
- Adak, N. (2004). Bir sosyalizasyon aracı olarak televizyon ve şiddet. *Bilgi Dergisi*, 30, 27–38.
- Amedahe, F. K., & Owusu-Banahene, N. O. (2007). Sex differences in the forms of aggression among adolescent students in Ghana. *Research in Education*, 78(1), 54–64. [CrossRef]
- Atatekin, B., & İstanbullu, A. (2023). Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin şiddet eğilimi ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(2), 73–83.
- Buss, A. H., & Perry, M. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(3), 452–459. [CrossRef]
- Çağlayan, H. S., Çetin, M. Ç., & Şirin, E. F. (2005). Futbol seyircisinin sosyo-ekonomik-kültürel yapısının şiddet eğilimindeki rolü. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 15–24.
- Çelik, A., Zengin, S., & Baş, M. (2017). Sporcu lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(4), 20–31.
- Çobanoğlu Güner, B. (2006). *Takım sporları ve bireysel sporlar yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin incelenmesi* (Tez No: 192497). [Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi.
- Dever, A., & Bulut, E. (2017). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin araştırılması: Ordu Üniversitesi örneği. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 45–56.
- DeWall, C. N., Anderson, C. A., & Bushman, B. J. (2013). Aggression. In H. Tennen, J. Suls & I. B. Weiner (Eds.), *Handbook of psychology: Personality and social psychology* (pp. 449–466). John Wiley And Sons, Inc.
- Erdoğan, Ç. H., & Bahadır, Z. (2016). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 33–48.
- Erşan, E., Doğan, O., & Doğan, S. (2009). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin sosyodemografik açıdan değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Medical Journal*, 31(3), 231–238.
- Giles, J. W., & Heyman, G. D. (2005). Young children's beliefs about the relationship between gender and aggressive behavior. *Child Development*, 76(1), 107–121. [CrossRef]
- Girginer, N., Aydın, S., & Çavdar, Z. (2006). Üniversite öğrencilerinin sporda şiddet konusuna yaklaşımları: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi öğrencilerine yönelik bir uygulama. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 1–30.
- Karabulut, E. O. (2013). 16 yaş altı çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(2), 139–147.
- Kırmoğlu, H., Parlak, N., Dereceli, Ç., & Kepoğlu, A. (2008). Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin spora katılım düzeylerine göre incelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 147–154.
- Krishnaveni, K., & Shahin, A. (2014). Aggression and its influence on sports performance. *International Journal of Physical Education, Sports and Health*, 1(2), 29–32.
- Madran, H. A. (2013). Buss perry saldırganlık ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(2), 1–6.
- Scharf, S. C. (2000). *Gender differences in adolescent aggression: An analysis of instrumentality expressiveness* (Thesis No: 9976795). [Doctoral Thesis, Michigan University Department of Clinical Psychology].
- Schultz, D. P., & Schult, S. E. (2007). *Modern psikoloji tarihi* (Y. Aslay, Çev.). Kaknüs Yayınları (Orijinal Eser 2004 Yılında Basılmıştır).
- Şahinler, Y., & Ulukan, M. (2020). Spor yapan üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Spor Bilimleri Öğrenci Çalışmaları*, 2(1), 16–24.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Düzenli Spor Yapan Bireylerde Kas, Yağ, Vücut Sıvısı ve Protein Değerlerinin Koronavirüs Hastalıkları 2019 Pandemi Sürecindeki Değişimleri

Changes of Muscle, Fat, Body Fluid, and Protein Values in Individuals Who Participated in Regular Sports During the Coronavirus Disease 2019 Pandemic Period

Gökhan ATASEVER
Fatih KIYICI
Derya AKSAKAL
Cihan KIVANÇ

Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri
Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi,
Erzurum, Türkiye

ÖZ

Koronavirüs hastalıkları 2019 ve varyantlarının insanlar üzerinde olumsuz etkileri oldukça fazladır. Bu araştırmanın amacı, düzenli spor yapan kişilerin kas, yağ, vücut sıvısı ve protein değerlerinin koronavirüs hastalıkları 2019 pandemi öncesi, esnası ve sonrasındaki değişimlerini incelemektir. İnceleme grubu özel bir spor merkezinde düzenli egzersiz yapan, yaş ortalaması $28,75 \pm 8,98$ yıl olan 49 sağlıklı erkek bireyden oluşmaktadır. Araştırma grubunun değerleri dört farklı dönemde incelenmiştir. Bu dönemler, Dünya Sağlık Örgütü'nün koronavirüs hastalıkları 2019 pandemi ilanından önce (1), ülkemizde uygulanan pandemi kısıtlama sürecinden 6 ay öncesi (2), kısıtlama döneminden hemen sonrası (3) ve kısıtlama sonrasında tekrar egzersize başlaması (4) dönemi ifade etmektedir. Ölçümlerde InBody 270 marka vücut analiz cihazı kullanılarak bölgesel kas kütlesi, bölgesel yağ analizi, vücut sıvısı ve protein değerleri incelenmiştir. Elde edilen verilerin istatistiksel analizlerini IBM Statistical Package for the Social Sciences versiyon 24,0 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğunu test etmek için Shapiro-Wilks normallik analizi ve yapılan ölçümlerin zamana göre değerlendirmesini yapmak için tekrarlı ölçümlerde tek faktörlü ANOVA testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre protein ve toplam vücut suyu değerleri kısıtlama sürecinde azaldığı, kısıtlama sonrasında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yükseldiği tespit edilmiştir ($p < ,01$). Bölgesel kas analizinde kısıtlama döneminde sağ kol kas kütlesinde anlamlı düzeyde azalma tespit edilirken, egzersizlere tekrar başlanmasıyla anlamlı bir artış olmuştur ($p < ,01$). Sağ bacak kas kütlesinde ise kısıtlama sonrasında anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$). Bölgesel yağ analizinde ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, kısıtlama uygulamasının düzenli egzersiz yapan bireyler üzerinde olumsuz etkisi olmuştur. Kısıtlamanın kaldırılması ve tekrar egzersizlere başlanması bu olumsuzlukların toparlanmasında etkili olduğu tespit edildi. Bu tür salgın dönemlerinde alınacak tedbirlerin insanları fiziksel aktiviteden uzaklaştıracak şekilde olmaması vücut direnci ve kas kuvveti açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, egzersiz, kas, vücut kompozisyonu, sağlıklı yaşam

ABSTRACT

The negative effects of coronavirus disease 2019 and its variants on humans are quite high. This study aims to examine the changes in muscle, fat, body fluid, and protein values of people who do sports regularly before, during, and after the coronavirus disease 2019 pandemic. The study group consisted of 49 healthy male individuals with a mean age of 28.75 ± 8.98 years, exercising regularly in a private sports center. The values of the research group were examined in four different periods. These periods are defined as the period before the World Health Organization declared the coronavirus disease 2019 pandemic (first), 6 months before the pandemic restriction process applied in our country (second), immediately after the restriction period (third), and after the restriction (fourth) to start exercising again. In the measurements, regional muscle mass, regional

Geliş Tarihi/Received: 10.07.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 27.09.2023

Yayın Tarihi/Publication Date: 23.10.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Gökhan ATASEVER
E-mail: gokhan.atasever@atauni.edu.tr

Cite this article as: Atasever, G., Kiyıcı, F., Aksakal, D., & Kivanç, C. (2023). Changes of Muscle, fat, body fluid, and protein values in individuals who participated in regular sports during the coronavirus disease 2019 pandemic period. *Research in Sport Education and Sciences*, 25(4), 93-98.

Copyright©Author(s) - Available online at
sportsciences-ataunipress.org

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International License.

fat analysis, body fluid, and protein values were examined by using the InBody 270 brand body analyzer. Statistical analyses of the obtained data were analyzed in the IBM Statistical Package for the Social Sciences Statistics software, version 24.0. Shapiro–Wilks normality analysis was used to test the suitability of the data for normal distribution, and a single-factor analysis of variance test was used for repeated measurements to evaluate the measurements according to time. According to the results obtained, it was determined that protein and total body water values decreased during the restriction process and increased statistically significantly after restriction ($p < .01$). In the regional muscle analysis, a significant decrease was detected in the right arm muscle mass during the restriction period, while there was a significant increase when the exercises were started again ($p < .01$). It was determined that there was a significant difference in right leg muscle mass after restriction ($p < .05$). There was no statistically significant difference in regional fat analysis. As a result, the practice of restraint had a negative effect on individuals who exercised regularly. It was determined that the removal of the restriction and starting the exercises again were effective in the recovery of these negativities. It is important in terms of body resistance and muscle strength that the measures to be taken during such epidemic periods are not in a way that will keep people away from physical activity.

Keywords: COVID-19, exercise, muscle, body composition, healthy life

Giriş

Koronavirüs hastalıkları 2019 salgını ve varyantları, büyük bir küresel sağlık krizi (Bavel ve ark., 2020) ve son zamanların hızla yayılan pandemisi olarak insanlar üzerinde hem psikolojik hem de fiziksel ve fizyolojik olarak olumsuz etkiler bırakmıştır (Bentlage ve ark., 2020).

Dünyadaki bütün ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de devlet yöneticileri COVID-19 virüsünün yayılmasını önlemek ve insanlar üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak için vatandaşlarından evde kalmalarını istemiş ve izolasyon ile karantina önlemleri almıştır (Chen ve ark., 2020, s. 103–104; Gençalp, 2020, s. 1–15; Kanık, 2020, s. 46–51). Bundan dolayı bütün profesyonel, amatör ve sağlıklı yaşam için yapılan bütün sportif faaliyetler geçici olarak durdurulmuş veya iptal edilmiştir. (Gençalp, 2020, s. 1–15).

Egzersiz alışkanlığı yüksek olmayan toplumumuzda, karantina ile fiziksel aktiflik durumu iyice azalmıştır (Tanrıverdi ve ark. 2022) Bu azalmayla birlikte özellikle düşük orandaki düzenli spor yapan bireyler üzerindeki olumsuz etkileri de doğal olarak daha fazla olmuştur (Caner ve ark. 2020)

Egzersiz immün sistem üzerinde yarattığı etki, egzersizin türü, şiddeti, süresi ile yakından ilişkilidir. Koronavirüs hastalıkları 2019 süresince iyi planlanmış fiziksel aktivite bu olumsuz etkileri ortadan kaldıracak yöntem olarak düşünülmüştür. Fiziksel ve fizyolojik durumlara ek olarak insanlardaki artan kaygı ve stres gibi psikolojik faktörleri de minimize etmek için fiziksel aktiviteye insanları yönlendirmek doğru bir seçenektir. Dünya Sağlık Örgütü, Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi (CDC), Amerikan Spor Hekimliği Birliği (ACSM) ve Amerikan Kalp Birliği (AHA) Pandemi sürecinde evde bireyin düzenli fiziksel aktivite ve/veya rutin bir egzersiz programına devam etmesini önemli bir strateji olarak belirtmiştir (ACSM's Fitness Assessment Manual [ACSM] 2021; American Heart Association, 2021; Sutherland, 2021; World Health Organization, 2021).

Hareketsizliğin doğası gereği alışkanlık yarattığı ve bilinçli farkındalık olmadan hareketsiz yaşamdan kurtulmak daha da zorlaşmaktadır (Maher & Conroy, 2015). Hareketsizlik ile ilgili konuları ele alırken özellikle düzenli egzersiz yapan kişilerin davranışlarını dikkate alınmanın daha faydalı olacağı çalışmalar mevcuttur (Prince ve ark., 2014). Hareketsizlik sonucu kişilerde oksijen tüketim kapasitesinde azalma, oksijen absorpsiyonunda azalma ve kaslardaki düşük oksidasyona neden olduğu bilinmektedir. Bu olumsuz etkileri ortadan kaldırmak için bilim adamları yürüme, koşma, merdiven çıkmak, açık alanlardaki spor aletleri

ile egzersiz yapmak, şınav, mekik ve squat bazı egzersizler önermektedir (Çubukçu, 2022).

Bu egzersiz türleri özellikle pandemi sürecinde insanların karantina süresince yapmaları gereken hareketler olarak tavsiye edilmiştir. Çünkü sürekli evde olan kişilerin belirli bir süre sonra kas kuvvetinde kayıplar ve kardiyovasküler sistemde problemler ile karşılaşacağı aşikardır (Polero ve ark., 2021). Bu araştırmanın amacı, düzenli spor yapan kişilerin kas, yağ, vücut sıvısı ve protein değerlerinin COVID-19 pandemisi öncesi, esnası ve sonrasındaki değişimlerinin incelenmesidir.

Yöntem

Bu araştırma, Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi alt etik kurulu tarafından "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği" ile ilgili mevzuat hükümleri bakımından uygun bulunarak kabul edilmiş ve onaylanmıştır (karar no: 78, protokol no. E-70400699-000-2300160224, onay tarihi: 23 Mayıs 2023).

Araştırma Grubu

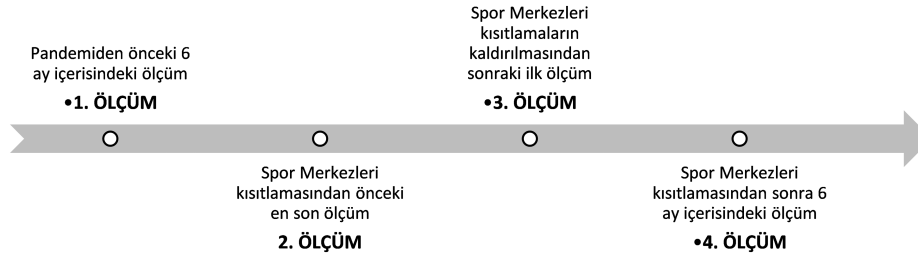
Araştırma Erzurum ilinde hizmet veren özel bir spor merkezine aktif olarak üye olan kırk dokuz erkek sedanter birey ile yapıldı. Çalışmanın amacı ve içeriği hakkında bilgi verilmiş, katılımcıların ve merkezin onayı alınmıştır. Katılımcılara herhangi bir müdahale programı uygulanmamış, besin takviyesi veya diyet uygulaması yapılmamıştır.

İlk ölçüm verileri (1.ölçüm) 11 Mart 2020 'de Dünya Sağlık Örgütü'nün bildirdiği salgın döneminden önce (Mayıs, 2019), 2. ölçüm verileri ülkemizde Mayıs 2020'de uygulanan pandemi kısıtlama sürecinden 6 ay önce (Kasım, 2019), 3. ölçüm verileri kısıtlama döneminden hemen sonra (Haziran, 2020) ve kısıtlama döneminden sonraki 2. ölçüm sonuçlarının (Ağustos, 2020) çalışmada 4. ölçüm verisi olarak kullanıldı

Araştırma Dizaynı

Veri Toplama Teknikleri

Araştırma grubunun ölçümlerdeki bölgesel kas kütlesi, bölgesel yağ analizi, vücut sıvısı ve protein değerlerini belirlemek Bio-Elektrik Empedans Analiz (BIA) yöntemi ile çalışan InBody 270 marka cihaz kullanılmıştır. Bu yönteminin vücut kompozisyon analizindeki güvenilir ölçümleri birçok çalışmada tartışılmıştır. Geçerliliği ve güvenilirliği ispat edilmiş yapılan sayısız çalışmalardan birinde yetişkinlerden oluşan bir popülasyonda yağsız vücut kütlesi için 0,99 ile DEXA arasında yüksek bir korelasyona sahip olduğu bulunmuştur. Inbody teknolojisi

Şekil 1.

Araştırma Dönemini Kapsayan Dönemler.

nedeniyle InBody 270 cihazının geçerli ve güvenilir olduğu göstermiştir (Ling ve ark, 2011). Bireylerin merkeze üye olduğu ilk günden, devam edilen süre boyunca ölçümler düzenli olarak alınıp saklanmaktadır. Araştırmada kullanılan değerler Şekil 1'de belirtilen dönemlere aittir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler IBM Statistical Package for the Social Sciences Statistics versiyon 24.0 (IBM SPSS Corp., Armonk, NY, ABD) paket programında analiz edilmiştir. Verilerin normallik analizi için Shapiro-Wilks normallik analizi ve yapılan ölçümlerin zamana göre değerlendirmesini yapmak için tekrarlı ölçümlerde tek faktörlü ANOVA (Repeated Measures One-Way ANOVA) testi uygulanmıştır.

Bulgular

Tablo 1 incelendiği zaman, yapılan tekrarlı ölçümlerde tek Yönlü ANOVA testi sonucunda katılımcıların protein değerlerinde ölçümler arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir ($F(1;86,12) = 11,12, p \leq ,001$). 1 ($\bar{x} = 13,19 \pm 1,96$), 2 ($\bar{x} = 13,25 \pm 1,82$) ve 3. ($\bar{x} = 13,20 \pm 1,84$) dönemler arasında herhangi bir anlamlı farklılık görülmezken, 3. ($\bar{x} = 13,20 \pm 1,84$) ve 4. ($\bar{x} = 13,75 \pm 1,67$) dönemler arasında katılımcıların protein değerleri anlamlı düzeyde yükselmiştir. Katılımcıların protein değerlerinin dönemlere göre değişimi Şekil 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların toplam vücut sıvısı yüzdelerinde dönemler arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir ($F(1;84,80) = 76,33; p \leq ,000$). 1 ($\bar{x} = 48,50 \pm 7,14$), 2 ($\bar{x} = 48,71 \pm 6,65$) ve 3. ($\bar{x} = 48,57 \pm 6,72$) dönemler arasında herhangi bir anlamlı farklılık görülmezken, 3. ($\bar{x} = 48,57 \pm 6,72$) ve 4. ($\bar{x} = 50,50 \pm 6,11$) dönemler arasında katılımcıların toplam vücut sıvısı değerleri anlamlı düzeyde yükselmiştir. Katılımcıların toplam vücut sıvısı yüzdelerinin dönemlere göre değişimi Şekil 3'de belirtilmiştir.

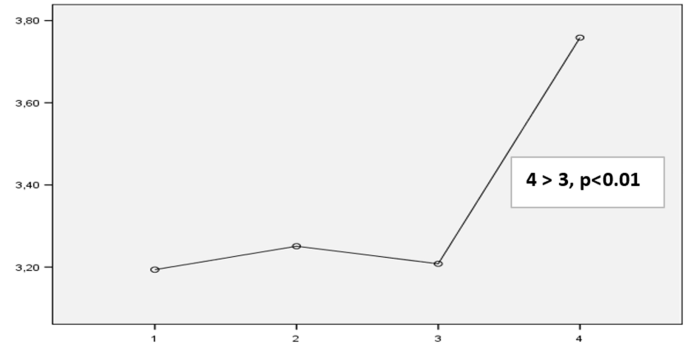
Katılımcıların bölgesel kas durumlarının zamanlara göre değişim analiz sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde dönemler arasında sağ kol ($F(1;144) = 8,55; p \leq ,001$) ve sağ bacak ($F(1;113,04) = 3,47; p \leq ,050$) kas kütlelerinde anlamlı farklılıklar görülmektedir. Sağ kol kas değişimleri incelendiğinde

Tablo 1. Katılımcıların Protein Değerlerine Ait ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Bireyler arası	8736,69	1	8736,69	11,13	,001**	4 > 3
Ölçüm	10,83	1,79	6,03			
Hata	46,72	86,12	0,54			
Toplam	8794,24	88,91	8743,26			

**p < ,01.

2. ile 3. dönemler ve 3. ile 4. dönemler arasında istatistik olarak anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Buna göre 2. ölçümden sonra katılımcıların sağ kol kas kütlesi 3. ölçüme kadar anlamlı düzeyde düşüş gösterirken bu değişim 3. ve 4. ölçümlerde terse dönerek 4. ölçümden anlamlı derecede artmıştır. Sağ bacak kas kütlesi değişimleri incelendiğinde ise bu değişimin sadece 3. ve 4. ölçümler arasında anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmektedir. Katılımcıların sağ kol ve bacak kas değerlerinin dönemlere göre değişimi Şekil 4'de belirtilmiştir.

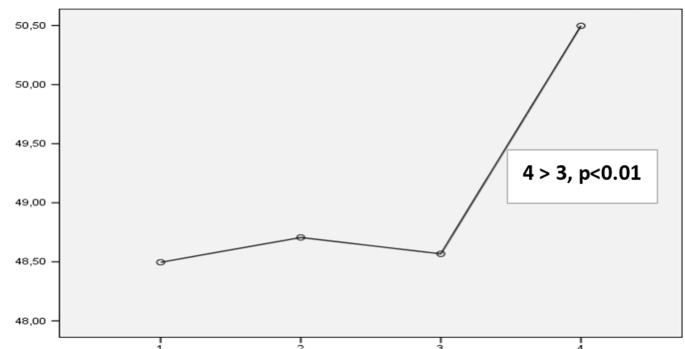
Şekil 2.

Katılımcıların Protein Değerlerinin Dönemlere Göre Değişimi.

Tablo 2. Katılımcıların Toplam Vücut Sıvısı Değerlerine Ait ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Bireyler arası	117969,69	1	117969,69	10,816	,000**	4 > 3
Ölçüm	134,87	1,76	76,33			
Hata	598,54	84,80	7,05			
Toplam	118703,10	87,57	118053,07			

**p < ,01.

Şekil 3.

Katılımcıların Toplam Vücut Sıvısı Yüzdelerinin Dönemlere Göre Değişimi.

Tablo 3.
Katılımcıların Bölgesel Kas Analizine Ait ANOVA Sonuçları

Bölge	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Sol Kol	Bireylerarası	676975,61	1	676975,61	0,75	,39	-
	Ölçüm	7203,45	1,01	7116,31			
	Hata	460452,25	48,58	9476,70			
	Toplam	1144631	50,59	693568,6			
Sağ Kol	Bireylerarası	647692,94	1	647692,94	8,55	,001**	2 > 3, 4 > 3
	Ölçüm	702,20	3	234,06			
	Hata	3939,60	144	27,35			
	Toplam	652334,7	148	647954,4			
Sol Bacak	Bireylerarası	546302,85	1	546302,85	1,97	,162	-
	Ölçüm	323,49	1,22	264,59			
	Hata	7869,47	58,68	134,09			
	Toplam	554495,8	60,9	546701,5			
Sağ Bacak	Bireylerarası	563400,49	1	563400,49	3,47	,027*	4 > 3
	Ölçüm	89,95	2,35	38,19			
	Hata	1243,61	113,04	11,00			
	Toplam	564734,1	116,39	563449,7			
Trunk	Bireylerarası	634800,56	1	634800,56	1,03	,313	-
	Ölçüm	14658,03	1,00	14611,79			
	Hata	678509,64	48,15	14091,02			
	Toplam	1327968	50,15	663503,4			

*p < ,05,**p < ,01.

Katılımcıların bölgesel yağ kütlelerinin zamana göre değişimi Tablo 4'te gösterilmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde katılımcıların dönemler arasında bölgesel yağ kütlelerinde herhangi bir anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır.

Tartışma

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını ve yayılmasını önlemek, azaltmak için alınan tedbirlerdeki bazı uygulamalar (sokağa çıkmama, spor salonlarının kapatılması vb) bireylerin fiziksel aktivite seviyelerini azaltmıştır. Oysaki düzenli fiziksel aktivitenin sağlığın korunmasında önemli rolü tüm dünyada yapılan sayısız araştırmalarla ispatlanmıştır. Bunun yanında fiziksel aktivite azlığı dünyada önemli bir halk sağlığı sorunu olarak görülmektedir (Ghiasee & Arslan,2022) Dünya Sağlık Örgütü, yetişkin bireylerde sağlığın korunması için haftada en az 150 dakika orta şiddette fiziksel aktivite ve en az iki (ardışık olmayan) gün direnç egzersizi yapılmasını önermektedir (Chodzko-Zajko ve ark., 2009).

Viral enfeksiyonlardan korunmanın en etkili yöntemlerinden biri düzenli olarak egzersiz yapmaktır. Uyku kalitesi, düzenli egzersiz ve sağlıklı beslenme korunmanın olmazsa olmazları arasında girmektedir (Chen ve ark., 2020) Egzersiz anında ve sonrasında,

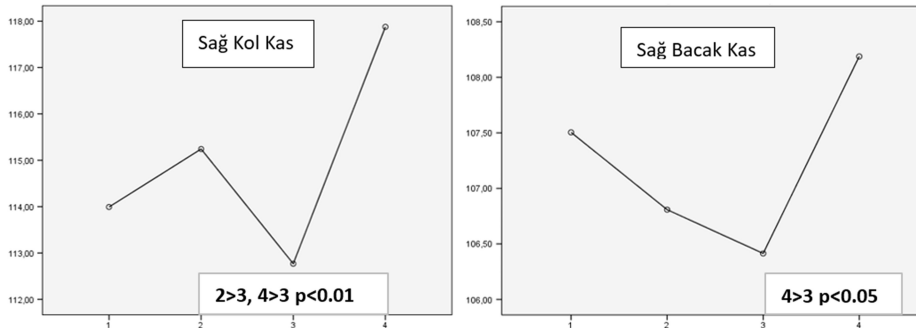
proinflatuar (TNF- α ve IL-1 β) ve antiinflatuar sitokinler (IL-4 ve IL-10) salınır ve lenfosit dolaşımı artar yani yapılan egzersizler, başışıklık sisteminin bir modülatörü olarak işlev görmektedir. Bu durum düzenli olarak egzersiz yapan kişilerde viral enfeksiyon ve semptom yoğunluğunu düşürmekte etkisi olduğu bilinmektedir (Da-Silveira ve ark., 2021).

Pandemi öncesi ve sonrasında bireylerin fiziksel aktivite düzeylerinin incelediği araştırmada, çalışmaya katılan bireylerin %75,3'ü pandemi öncesi düzenli olarak egzersiz yaptığını fakat pandemi sonrasında ise bu oranın %57,1'e kadar düştüğü tespit edilmiştir. Fiziksel aktivitenin azalması sonucunda ise bireylerin fizyolojik parametrelerinde değişimler olduğu bildirilmiştir (Büyükkıyıcı, 2022). Yaptığımız araştırma bulgularında bu çalışmayla örtüşecek sonuçlar ortaya çıkmıştır. Pandemi kısıtlama döneminde bireylerin fiziksel aktivitelerindeki azalmayla birlikte protein, toplam vücut sıvısı ve kas kütlelerinde düşüşler olmuştur Kısıtlamaların kalkmasıyla birlikte, egzersizlerine devam eden bireylerin değerlerinde ise anlamlı düzelmeler olmuştur.

Literatür incelendiğinde COVID-19 geçiren bireylerin kas gücü ile ilgili çok az sayıda kaynak olduğu görülmektedir. Paneroni ve ark. COVID-19 geçiren bireylerin hastaneden çıkmadan önce bir dakikalık otur-kalk testi ile kas güçlerinin incelediği çalışmada, çalışmaya katılan bireylerin kuadriceps kas gücünde %86, biceps kas gücünde ise %73'ü zayıf olarak bildirilmiştir. Test sonuçları incelendiğinde ise testi başarı ile tamamlayabilen kişilerin oranı %69 olarak bildirilmiştir (Paneroni ve ark., 2021).

Koronavirüs hastalıkları 2019 geçiren bireylerin egzersiz kapasitesi ve kas gücü üzerindeki etkilerinin incelediği çalışmada, hastalığı geçiren ve geçirmeyen bireyler karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak, hastalığı geçiren bireylerin periferik kas gücünün daha düşük olduğu, bu durum fizyoterapistler tarafından rehabilitasyon programı ile düzeltilebileceği ifade edilmiştir (Narin, 2022). Başka bir araştırmada COVID-19 geçiren bireylerin %70'inde periferik kas kuvvetinin hastalık geçirmeyen bireylere göre daha düşük olduğunu bildirmişlerdir (Blokland ve ark., 2020). Diğer bir çalışmada, COVID-19 nedeniyle yoğun bakımda tedavi olan hastaların uzamış mekanik ventilasyon tedavisinden dolayı kas güçsüzlük seviyesinin arttığını bildirmişlerdir (Medrinal ve ark., 2021).

Koronavirüs hastalıkları 2019 geçiren ve geçirmeyen bireyler yapılan araştırmada, hastalığı geçiren bireylerin kol ve bacaklarındaki kas gücünün geçirmeyenlere oranla çok düşük olduğunu bildirilmiştir (Rahiminezhad ve ark., 2022). Araştırma bulgularımızda örneklem grubumuzun hastalığı geçirip geçirmediği sorulmamış ancak kısıtlamalardan dolayı inaktif olan yaşam tarzının da benzer

Şekil 4.
Katılımcıların Sağ Kol ve Bacak Kas Değerlerinin Dönemlere Göre Değişimi.

Tablo 4.
Katılımcıların Bölgesel Yağ Analizine Ait ANOVA Sonuçları

Bölge	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Sol Kol	Bireylerarası	763976,92	1	763976,92	2,32	,092	-
	Ölçüm	14493,14	2,37	6104,16			
	Hata	299274,47	113,96	2625,98			
	Toplam	1077745	117,33	772707,1			
Sağ Kol	Bireylerarası	715685,87	1	715685,87	2,42	,084	-
	Ölçüm	14376,30	2,35	6104,73			
	Hata	285033,82	113,03	2521,59			
	Toplam	1015096	116,38	724312,2			
Sol Bacak	Bireylerarası	742236,67	1	742236,67	2,69	,064	-
	Ölçüm	3640,41	2,30	1578,94			
	Hata	64919,36	110,66	586,60			
	Toplam	810796,4	113,96	744402,2			
Sağ Bacak	Bireylerarası	764258,65	1	764258,65	2,70	,063	-
	Ölçüm	3753,75	2,29	1632,16			
	Hata	66561,79	110,39	602,94			
	Toplam	834574,2	113,68	766493,8			
Trunk	Bireylerarası	1748761,94	1	1748761,94	1,97	,139	-
	Ölçüm	10453,19	2,21	4729,69			
	Hata	254172,15	106,08	2395,91			
	Toplam	2013387	109,29	1755888			

*p < ,05.

etkisinin olduğu tespit edildi. Araştırma sonucumuzda düzenli egzersiz yapmış bireylerin sağ kol ve bacak kaslarında zayıflama tespit edilmiştir. Bu zayıflama tekrar egzersizlere başladıktan sonra ortadan kaybolmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, kısıtlama döneminde fiziksel ve fizyolojik değerlerinde azalma meydana gelen çalışma grubundaki bireylerin, kısıtlama sonrası bu olumsuzlukları altı ay içerisinde pozitif değerlere dönmüştür. Koronavirüs hastalıkları 2019 pandemi benzeri salgın durumlarda alınacak tedbirlerin insanları fiziksel aktiviteni uzaklaştıracak bir yapıda olmaması, hastalığa karşı vücut direncinin ve gücünün düşmemesi açısından önemli olduğunu ifade edebiliriz.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Atatürk Üniversitesi'nden (Tarih: 23 Mayıs 2023, Karar No: 78, Protokol No: E-704 00699-000-2300160224) alınmıştır.

Hasta Onamı: Çalışmaya katılan tüm katılımcılardan sözlü onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – D.A.; Tasarım – G.A., F.K.; Denetleme – G.A., F.K.; Kaynaklar – G.A., C.K.; Malzemeler – G.A.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – G.A., F.K.; Analiz ve/veya Yorum – G.A., F.K.; Literatür Taraması – G.A., C.K.; Yazıyı Yazan – G.A.; Eleştirel İnceleme – F.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Atatürk University (Date: May 23, 2023, Decision Number: 78, Protocol No: E-70400699-000-2300160224).

Informed Consent: Verbal consent was obtained from all the participants.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – D.A.; Design – G.A., F.K.; Supervision – G.A., F.K.; Resources – G.A., C.K.; Materials – G.A.; Data Collection and/or Processing – G.A., F.K.; Analysis and/or Interpretation – G.A., F.K.; Literature Search – G.A., C.K.; Writing Manuscript – G.A.; Critical Review – F.K.

Declaration of Interests: The authors have no conflicts of interest to declare.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- ACSM's Fitness Assessment Manual. (2021). <https://www.acsm.org/education-resources/books/ACSMs-Fitness-Assessment-Manual>.
- American Heart Association. (2021). My Life Check–Life's Simple 7. Accessed July 28, 2020. <https://www.heart.org/en/healthy-living/healthy-lifestyle/my-lifecheck-lifes-simple-7>.
- Bavel, J. J. V., Baicker, K., Boggio, P. S., Capraro, V., Cichocka, A., Cikara, M., & Willer, R. (2020). Using social and behavioural science to support COVID-19 pandemic response. *Nature Human Behaviour*, 4(5), 460–471. [CrossRef]
- Bentlage, E., Ammar, A., How, D., Ahmed, M., Trabelsi, K., Chtourou, H., & Brach, M. (2020). Practical recommendations for maintaining active lifestyle during the COVID-19 pandemic: A systematic literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(17). [CrossRef]
- Blokland, I. J., Ilbrink, S., Houdijk, H., Dijkstra, J. W., van Bennekom, C. A. M., Fickert, R., de Lijster, R., & Groot, F. P. (2020). Exercise capacity after mechanical ventilation because of COVID-19: Cardiopulmonary exercise tests in clinical rehabilitation. *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde*, 164.
- Büyükkıyıcı, O. (2022). *Covid-19 eve Kapanma Sürecinde Adölesanlarda beden kitle İndeksi ve yaşam tarzı Değişiklikleri İzlemi* [Uzmanlık tezi]. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi tıp Fakültesi aile Hekimliği Anabilim Dalı.
- Caner, Z. G., Ünal, M., Apaydın, Z., Dağ, A., Okur, Ş., Kara, E., & Bildik, C. (2020). Covid-19 hastalığı ve ev egzersizlerinin önemi. *Journal of Medical Sciences*, 1(3), 25–33.
- Chen, P., Mao, L., Nassiss, G. P., Harmer, P., Ainsworth, B. E., & Li, F. (2020). Coronavirus disease (COVID-19): The need to maintain regular physical activity while taking precautions. *Journal of Sport and Health Science*, 9(2), 103–104. [CrossRef]
- Chodzko-Zajko, W. J., Proctor, D. N., Fiatarone Singh, M. A., Minson, C. T., Nigg, C. R., Salem, G. J., & Skinner, J. S. (2009). American College of Sports Medicine position stand. Exercise and physical activity for older adults. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 41(7), 1510–1530. [CrossRef]
- Çubukçu, M. (2022). *COVID-19 ve fiziksel*. Aktivite. https://www.researchgate.net/publication/364335656_COVID-19_ve_Fiziksel_Aktivite?enrichId=rgreq-742f25ab7b116d684ac054a6ac569491-XXX&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzM2NDMzNTY1NjBUozxMTQzMTI4MTA5MDEzNzcwNEAxNjY1OTM3ODUwNTM2&el=1_x_3&esc=publicationCoverPdf
- da Silveira, M. P., da Silva Fagundes, K. K., Bizuti, M. R., Starck, É., Rossi, R. C., & Resende E Silva, D. T. (2021). Physical exercise as a tool to help the immune system against COVID-19: An integrative review of the current literature. *Clinical and Experimental Medicine*, 21(1), 15–28. [CrossRef]
- Gençalp, D. K. (2020). Covid-19 salgını döneminde ilk ve acil yardım öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ve fiziksel aktivite durumlarının değerlendirilmesi. *Paramedik ve Acil Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1(1), 1–15.

- Ghiasee, A., & Arslan, H. (2022). Covid-19 pandemisinde fiziksel aktivitenin önemi. *Anasay*, 19, 205–212.
- Kanık, Z. H. (2020). Covid-19 pandemisinde ev tabanlı fiziksel aktivite. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi, Özel Sayı*, 46–51.
- Ling, P. R., Andersson, C., Strijbosch, R., Lee, S., Silvestri, A., Gura, K. M., & Bistrrian, B. R. (2011). Effects of glucose or fat calories in total parenteral nutrition on fat metabolism and systemic inflammation in rats. *Metabolism*, 60(2), 195–205.
- Maher, J. P., & Conroy, D. E. (2015). Habit strength moderates the effects of daily action planning prompts on physical activity but not sedentary behavior. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 37(1), 97–107. [\[CrossRef\]](#)
- Medrinal, C., Prieur, G., Bonnevie, T., Gravier, F. E., Mayard, D., Desmalles, E., Smondack, P., Lamia, B., Combret, Y., & Fossat, G. (2021). Muscle weakness, functional capacities and recovery for COVID-19 ICU survivors. *BMC Anesthesiology*, 21(1), 64. [\[CrossRef\]](#)
- Narin, G. (2022). *Coronavirüs enfeksiyonu (Covid-19) geçiren bireylerde egzersiz kapasitesi ve kas gücünün belirlenmesi ve aerobik egzersiz eğitiminin etkisi* (Tez No: 788393). [Tıpta Uzmanlık Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı].
- Paneroni, M., Simonelli, C., Saleri, M., Bertacchini, L., Venturelli, M., Troosters, T., & Vitacca, M. (2021). Muscle strength and physical performance in patients without previous disabilities recovering from COVID-19 pneumonia. *American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation*, 100(2), 105-109.
- Polero, P., Rebollo-Seco, C., Adsuar, J. C., Pérez-Gómez, J., Rojo-Ramos, J., Manzano-Redondo, F., Garcia-Gordillo, M. Á., & Carlos-Vivas, J. (2021). Physical activity recommendations during COVID-19: Narrative review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(1), 65. [\[CrossRef\]](#)
- Prince, S. A., Saunders, T. J., Gresty, K., & Reid, R. D. (2014). A comparison of the effectiveness of physical activity and sedentary behaviour interventions in reducing sedentary time in adults: A systematic review and meta-analysis of controlled trials. *Obesity Reviews*, 15(11), 905–919. [\[CrossRef\]](#)
- Rahiminezhad, E., Zakeri, M. A., & Dehghan, M. (2022). Muscle strength/intensive care unit acquired weakness in COVID-19 and non-COVID-19 patients. *Nursing in Critical Care*, 1–10. [\[CrossRef\]](#)
- Sutherland, T. N., Wunsch, H., Pinto, R., Newcomb, C., Brensing, C., Gaskins, L., & Neuman, M. D. (2021). Association of the 2016 US Centers for Disease Control and Prevention opioid prescribing guideline with changes in opioid dispensing after surgery. *JAMA Network Open*, 4(6), e2111826-e2111826.
- Tanrıverdi, A., Savcı, S., Kahraman, B. O., & Ozpelit, E. (2022). Extrapulmonary features of post-COVID-19 patients: Muscle function, physical activity, mood, and sleep quality. *Irish Journal of Medical Science*, 191(3), 969–975. [\[CrossRef\]](#)
- World Health Organization. (2021). <https://www.who.int/activities/highlighting-priorities-for-ear-and-hearing-care>.

Dövüş Sporcularının Algılarına Göre Antrenör İletişim Becerisinin Sporcudaki Benlik Saygısı ile İlişkisi

The Relationship Between Combat Athletes' Perceptions of Coaches' Communication Skills and Self-Respect in Athletes

Samet SAĞ¹
Nimet Haşıl KORKMAZ²
Mehmet GÜÇLÜ¹

¹Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yozgat, Türkiye
²Uludağ Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Bursa, Türkiye

ÖZ

Bu araştırmanın amacı dövüş sporcularının algılarına göre antrenörün iletişim becerilerinin sporcudaki benlik saygısı ile ilişkisini belirlemektir. Araştırmaya aktif olarak bir dövüş sporu ile uğraşan 278 sporcunun gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak katılımcıların demografik bilgilerini öğrenmek için araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu, "Sporcu Algısına Göre Antrenörün İletişim Becerileri Ölçeği" ve "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise betimsel istatistikler, *t* testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Tukey çoklu karşılaştırma, Pearson korelasyon testleri kullanılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda sporcuların algılarına göre antrenörlerin iletişim becerilerinin sporcudaki cinsiyet, millilik durumu ve eğitim seviyesi değişkenleri açısından değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık gözlenmemişken, sporcunun yaşı ve spor yaşı değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Benlik saygısının ise herhangi bir demografik değişkenle anlamlı farklılık yaratmadığı görülmüştür. Sporcunun algısına göre antrenör iletişim becerilerinin benlik saygısı ölçeği arasındaki korelasyonda pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sporcunun, antrenör, iletişim, benlik saygısı

ABSTRACT

The purpose of this research is to determine the relationship between coaches' communication skills and athletes' self-esteem based on the perceptions of combat sports athletes. A total of 278 athletes actively involved in a combat sport participated in the study voluntarily. The data collection tools used in the research were the "Personal Information Form" prepared by the researchers to obtain participants' demographic information, the "Coach's Communication Skills Scale According to Athlete Perception," and the "Rosenberg Self-Esteem Scale." Descriptive statistics, *t*-tests, one-way analysis of variance, Tukey multiple comparison, and Pearson correlation tests were used in the data analysis. The findings of the study revealed significant differences in athletes' perceptions of coaches' communication skills concerning gender, nationality, and educational level variables, while no significant differences were observed concerning the age of the athlete and their experience in sports. Moreover, self-esteem was not found to be significantly different based on any demographic variable. It can be concluded that there is a low-level positive correlation between athletes' perception of coaches' communication skills and self-esteem.

Keywords: Athlete, coach, communication, self-esteem

Giriş

İletişim, insanlar arasında sözlü ya da sözsüz duygu, düşünce fikir ve bilgilerin karşılıklı olarak aktarılmasıdır. Dolayısıyla iletişimin var olabilmesi için insanlar arasında ilişkiler kurulması gerekir. İnsan hayatının her aşamasında kendini gösteren iletişim, insanların belirli ilişkileri sürdürmelerini ve belirli bir yapıda anlaşmalarını sağlamak için gereklidir. Sosyal yapının iletişime ihtiyaç duymadığı hiçbir alanı yoktur ve iletişim, bireyin sosyalleşmesinin bir yansımasıdır. Böylelikle iletişim insanları bir araya getiren önemli bir güç unsurudur (Nazik & Bayazit, 2005). İletişim öneminin her geçen gün artması, asosyal

Geliş Tarihi/Received: 03.08.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 08.10.2023

Yayın Tarihi/Publication Date: 27.10.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Samet SAĞ

E-mail: samettsag@hotmail.com

Cite this article as: Sağ, S., Haşıl Korkmaz, N., & Güçlü, M. (2023). The relationship between combat athletes' perceptions of coaches' communication skills and self-respect in athletes. *Research in Sport Education and Sciences*, 25(4), 99-104.

Copyright@Author(s) - Available online at sports-sciences-atauni-press.org

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

bir toplum yapısının oluşması iletişim üzerine yapılan çalışmaların önemini arttırmaktadır.

Antrenör-sporcu ilişkisinden var olan iletişim, sporcuların psikolojik ve fiziksel özellikleri gelişimi bakımından önem arz etmektedir (Jowett & Cockerill, 2003). Motor beceri ve performansı geliştirmek ve bu gelişimi rekabetçi bir ortamda performansla dönüştürmek, antrenörler ve sporcular arasındaki iletişimde zihinsel ve duygusal uyumu gerektirir. Bu uyumu sağlamak, antrenörün sporcuları etkili ve doğru bir şekilde ikna etme ve motive etme becerisi, geri bildirimde bulunması, sorunlu durumlardaki iletişim yaklaşımıyla yakından bağlantılıdır (Li ve ark., 2015).

Moen ve Kvalsund (2013) da bir antrenörün açık, net ve anlaşılır sorular sorabilmesi ve dinleyebilmesinin performans değerlendirmesi için bir ön koşul olduğunu ve aralarındaki iletişimin kalitesine ve etkinliğine bağlı olduğunu söylediler.

Antrenörler, öğrenme ve sporcu performansı ile ilgilendirir ve etkili olmak için birden fazla görevi yerine getirir. Pozitif bir iletişim süreci yaşamak ve yapılan görevlerde pozitif ilişkiler kurmak sadece pozitif antrenör-sporcu ilişkisini, sporcu motivasyonunu ve sporcu memnuniyetini arttırmakla kalmaz, aynı zamanda sporcuların becerilerini geliştirmelerine de yardımcı olur. Dahası antrenörlerin sporcular üzerinde kullanmış olduğu olumlu iletişim sporcunun hâlihazırda psikososyal durumunu ve süreç içerisindeki performansını etkileyebilmektedir. Bununla bağlantılı olarak antrenörü ile iletişimi olumlu gören sporcuların motivasyonda daha başarılı olduğu söylenmektedir. Ayrıca teknik ve taktik yön vermek, takıma antrenörlük yapmak, yöneticiler ile etkileşim kurmak ve oyunculara psikolojik destek sağlamak için antrenörlerin genel iletişim becerilerinin iyi düzeyde olması gerekir (Thelwell ve ark., 2017). Bu nedenle etkili antrenörlük, etkili iletişim becerileri ile yakından bağlantılıdır. Antrenörlerinden memnun olan ve anlayışlı bir iletişim tarzı algılayan sporcuların görevlere daha fazla bağlılık ve sosyal uyum gösterme ve takım arkadaşlarıyla işbirlikçi iletişim kurma olasılıklarının arttığı gözlemlenmiştir (Cranmer & Myers, 2015). Olumlu iletişim süreçlerinin yaşandığı ve olumlu ilişkilerin kurulduğu bir ortamda olumlu antrenör-sporcu iletişimi, sporcuların motivasyonunu ve memnuniyetini arttırmakla kalmaz, aynı zamanda sporcuların becerilerini geliştirmeleri için uygun bir ortam oluşturur (Altıntaş ve ark., 2012).

Benlik saygısı, bir kişinin kendini değerlendirmesinin sonucundan memnun olup olmadığını ifade eder. Diğer bir ifadeyle benlik saygısı "kişinin kendine ilişkin olumlu veya olumsuz tutum ve algısıdır." Bir kişinin kim olduğuna dair algısı olumlu olduğunda yüksek benlik saygısından, olumsuz olduğunda ise düşük benlik saygısından söz edilebilir (Rosenberg, 1963). Yüksek benlik saygısı, bir kişinin kendine saygısı ve olumlu benlik saygısı olduğu anlamına gelir (Efilti & Çıkkılı, 2017).

Benlik saygısı yüksek düzeyde olan bireylerin benlik değeri yüksektir, kendilerine saygılı ve kendilerini olumlu değerlendirir başarısız olmaktan korkmazlar; bu nedenle, zorlu görevlerde başarılı olma olasılığı yüksektir. Düşük benlik saygısı olan insanlar genellikle başarısızlığa ve sağlıksız yaşam tarzlarına yol açan bir nedensellik zinciri olarak anlaşılır (Ahn & Yang, 2022). Bu nedenle benlik saygısını artırmak ve düşük benlik saygısını önlemek, çevrede benlik saygısı düzeylerini yükseltmek için yaygın olarak kabul edilen müdahalelere layık önemli bir sosyal hedef olarak görülmektedir (Ahn & Yang, 2022).

Dövüş sporlarının öneminin artması ve böylece profesyonel olarak icra edilmesi tüm dünyada olduğu gibi bizim ülkemizde de dövüş sporlarının niteliğinin artmasını sağlamıştır. Bu ilgi, dövüş sanatları üzerine yapılan bilimsel araştırmaların miktarını giderek daha fazla etkilemektedir (Tekin ve ark., 2010). Araştırmalar, dövüş sanatlarına katılımın olumlu psikososyal sonuçları olduğunu bulmuştur (Akçakoyun ve ark., 2010). Ayrıca yapılan literatür taraması sonucunda dövüş sporuyla ilgilenen sporcuların antrenörlerinden algıladıkları iletişim becerileri ile ilgili yapılan çalışmalara rastlanmamış olup, bu sebeple bu araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz.

Yöntem

Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini dövüş sporları olarak nitelendirilen spor dallarını yapan sporcular oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise aktif olarak bir dövüş sporu ile uğraşan 278 sporcu oluşturmuştur. Yapılan bu çalışma Yozgat Bozok üniversitesi sosyal ve beşeri bilimler etik kurulu tarafından 20 Haziran 2023 tarihli, 04/03 numaralı karar ile etik izin alınmıştır.

Tablo 1'e göre çalışmaya katılan sporcuların cinsiyet özelliklerinde %34,9'u kadın iken %65,1 erkektir. Katılımcıların yaş özelliklerinde %39,9'u 18 yaş altı iken %60,1'i ise 18 yaş üstüdür. Katılımcıların millilik durumu özelliklerinde ise %43,2'i milli sporcu iken %56,8'i milli sporcu değildir. Katılımcıların eğitim durumu özelliklerinde %24,5'inin eğitim durumu Lise, %38,8'i Lisans ve %36,7'i ise Yüksek Lisans'tır. Katılımcıların spor yılı özelliklerinde %26,3'ü 7 yıl ve altı, %32,7'i 8-14 yıl, %41,0'i ise 15 yıl ve üzeridir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın veri toplama sürecinde sporculara ilgili antrenörler ve ilgili kulüpler ile bağlantı kurularak kartopu yöntemiyle ulaşılmıştır. Veri toplama araçları çevrimiçi ortamda sporculara sunulmuştur. Katılımcılar, bilgisayarları, akıllı telefonları veya tabletleri aracılığı ile çevrimiçi veri toplama araçlarının sunulmuş olduğu internet adresine ulaşmışlardır. Sporculara gönderilen bu çevrimiçi formda öncelikle araştırmanın amacının açıklandığı bir metin bulunmaktadır. Katılımcılara daha sonra gönüllü katılım onam formu ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir. Katılımcılar Gönüllü Katılım Onam Formu'nu okuyup kabul ettikten sonra veri toplama araçlarını açmış ve istenen bilgileri girmişlerdir.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların kişisel bilgilerini tespit etmeye yönelik birtakım sorulardan oluşmaktadır. Bu bölümdeki sorular; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, kaç yıldır spor yapmaktasınız ve millilik durumudur.

Tablo 1.
Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

		n	%
Cinsiyet	Kadın	97	34,9
	Erkek	181	65,1
Yaş	18 yaş altı	111	39,9
	18 yaş üstü	167	60,1
Millilik Durumu	Evet	120	43,2
	Hayır	158	56,8
Eğitim Durumu	Lise	68	24,5
	Lisans	108	38,8
	Yüksek Lisans	102	36,7
Spor Yaşı	7 yıl altı	73	26,3
	8-14 yıl	91	32,7
	15 yıl ve üzeri	114	41,0

Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği

Abakay ve Kuru (2009) tarafından geliştirilen “Sporcu Algısına Göre Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği” toplam 28 maddeden oluşmaktadır ve sporcuların algılarına göre antrenörleriyle olan iletişim durumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 5'li Likert tipidir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 28, en yüksek puan 140'dır. Ölçeğin cronbach alpha kat sayısı ,94 olarak hesaplanmıştır. Mevcut çalışma kapsamında ise yapılan güvenilirlik analizi sonucunda iç tutarlık olarak belirlenen cronbach alpha kat sayısı ise ,99 olarak hesaplanmıştır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Rosenberg (1963) tarafından geliştirilen “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” Çuhadaroğlu tarafından 1986 yılından güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapıp Türkçe'ye uyarlanmıştır. Rosenberg, benlik saygısını ölçmek için bütüncül bir yaklaşım benimsemeye odaklanmıştır. Ölçekte toplam 10 maddeden oluşmakta ve 4'lü Likert tipidir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek puan 40'tır. Ölçeğin cronbach alpha kat sayısı ,75 olarak hesaplanmıştır. Mevcut çalışma kapsamında ise yapılan güvenilirlik analizi sonucunda iç tutarlık olarak belirlenen cronbach alpha kat sayısı ise ,78 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi Statistical Package for the Social Sciences Statistics 24 (IBM SPSS Corp., Armonk, NY, ABD) paket programı ile yapılmıştır. Eksik ya da hatalı veri girişi kontrolü yapıldıktan sonra analize alınan verilerin basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir. Bu değerlerin -3 ve +3 aralığında olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle verilerin analizinde parametrik analizler kullanılmıştır (Kline, 2011). Analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir. Veriler tanımlayıcı istatistikler, t testi, anova, Pearson Korelasyon testi ile analiz edilmiştir. İki grup arasındaki antrenör iletişim becerisinin ve benlik saygısının karşılaştırıldığı analizlerde t testi kullanılırken, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında ise Anova testi kullanılmıştır. Anova testinde anlamlı bir fark olması durumunda, farkın nereden kaynaklandığını tespit etmek için Tukey testi kullanılmıştır. Antrenör İletişim Becerisi ve Rosenberg Benlik Saygısı arasındaki ilişki ise Pearson Korelasyon Analizi ile değerlendirilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde araştırma verilerinin normallik dağılımı -3 ile +3 aralığında dağılım gösterdiği görülmektedir. Kline (2011) göre araştırma verilerinin -3 ile +3 aralığında dağılımı normal dağılım olarak nitelendirilmektedir. Buna göre araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir.

Bulgular

Sporcu algısına göre antrenör iletişim becerisi ölçeğine göre benlik saygısı incelenerek bazı bağımsız değişkenlere göre farklılaşım farklılaşmadığını araştırmak amacıyla yapılan çalışmanın bulguları aşağıdaki gibidir.

Tablo 3'te cinsiyet değişkenine göre Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği arasında yapılan t testi analizine göre anlamlı farklılık olduğu tespit edilmişken, yine cinsiyet değişkenine göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği arasında yapılan t testi analizine göre

Tablo 2. Ölçme Araçlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçme Aracı	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği	-,140	-,1433
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	,852	2,275

Tablo 3. Cinsiyet, Sporcu Yaşı ve Millilik Durumu Değişkenine Göre Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği ile Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile İlgili t-Testi Analizleri

Ölçme Aracı	Cinsiyet	n	Ort. ± SS	t	p
Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği	Kadın	97	3,48 ± 1,140	4,437	,000
	Erkek	181	2,75 ± 1,401		
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	Kadın	97	2,71 ± ,452	-,818	,414
	Erkek	181	2,75 ± ,354		
Sporcu Yaşı					
Ölçme Aracı	n	Ort. ± SS	t	p	
Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği	18 yaş altı	111	2,96 ± 1,416	-,451	,652
	18 yaş üstü	167	3,03 ± 1,325		
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	18 yaş altı	111	2,71 ± ,336	-,975	,331
	18 yaş üstü	167	2,75 ± ,423		
Millilik Durumu					
Ölçme Aracı	n	Ort. ± SS	t	p	
Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği	Evet	120	3,45 ± 1,117	5,043	,000
	Hayır	158	2,66 ± 1,429		
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	Evet	120	2,78 ± ,455	1,497	,136
	Hayır	158	2,71 ± ,331		

anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Sporcu yaşı değişkenine göre Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği ile Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği arasında yapılan t testi analizine göre anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Millilik durumu değişkenine göre Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği arasında yapılan t testi analizine göre anlamlı farklılık olduğu tespit edilmişken, yine millilik durumu değişkenine göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği arasında yapılan t testi analizine göre de anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4'de eğitim durumlarının değişkenine göre Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği arasında yapılan Anova analizine göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi boyutlar arasında gerçekleştiğini belirlemek amacıyla yapılan Tukey testine göre anlamlı farklılığın eğitim durumu lisans ve yüksek lisans olan sporcular arasında gerçekleştiği görülmüştür. Eğitim durumu değişkenine göre Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği arasında yapılan Anova analizine göre ise anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Sporcu yaşı değişkenine göre Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği ile Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği arasında yapılan Anova analizine göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 5'de yer alan korelasyon analizine göre Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği ile Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği toplam puanı

Tablo 4. Eğitim Durumu ve Spor Yaşı Değişkenine Göre Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği ile Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile İlgili Anova Analizleri

Ölçme Aracı	Eğitim Durumu	n	Ort. ± SS	f	p	Fark
Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği	Lise	68	3,09±1,416			Lisans>Y.
	Lisans	108	3,27±1,220	5,671	,004	Lisans
	Yüksek Lisans	102	2,66±1,395			
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	Lise	68	2,70±,347			
	Lisans	108	2,77±,343	,937	,393	—
	Yüksek Lisans	102	2,72±,343			
Spor Yaşı						
Ölçme Aracı	n	Ort. ± SS	f	p	Fark	
Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği	7 yıl ve altı	73	2,95±1,317			
	8-14 yıl	91	3,04±1,305	,093	,911	—
	15 yıl ve üstü	114	2,99±1,401			
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	7 yıl ve altı	73	2,68±,351			
	8-14 yıl	91	2,76±,376	1,181	,309	—
	15 yıl ve üstü	114	2,75±,424			

Tablo 5.
Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği ile Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile İlgili Pearson Korelasyon Analizi

Ölçme Aracı	Antrenör İletişim Becerisi	Rosenberg Benlik Saygısı
Antrenör İletişim Becerisi Ölçeği	1	,141*
Rosenberg Benlik Saygısı	,141*	1

*p < ,05

arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tartışma

Bu araştırmanın amacı dövüş sporcularının algılarına göre antrenörlerin iletişim becerilerinin sporcudaki benlik saygısı ile ilişkisini belirlemektir. Yapılan analizler genel olarak değerlendirildiğinde sporcu algısına göre antrenörün iletişim becerilerinin cinsiyet, millilik durumu ve eğitim durumu değişkenleri açısından anlamlı bir ilişki gözlenmişken, sporcu yaşı ve spor yaşı değişkenleri açısından anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Benlik saygısının herhangi bir demografik değişkenle anlamlı bir ilişki içinde olduğu saptanmamıştır. Bu çalışmayı önceki araştırmalar ışığında değerlendirmek konuya daha kapsamlı bir yaklaşım sağlayabilir. Bundan dolayı yukarıda belirtilen analiz sonuçları literatürde yer alan diğer çalışmaların analiz sonuçlarıyla karşılaştırılacaktır.

Sporcu algısına göre antrenör iletişim becerisi ölçeği ile cinsiyet değişkeni açısından yapılan değerlendirmede anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu anlamlı fark incelendiğinde kadın sporcuların erkek sporculara göre antrenör iletişiminden daha olumlu sonuçlar puanladıkları görülmüştür. Ülkemizde sporcu algılarına göre antrenörlerinin iletişim becerilerini inceleyen çalışmalara bakıldığında kadın sporcuların erkeklere göre daha olumlu değerlendirmeler yaptıkları görülmektedir (Özbey, 2019). Sonuçlara benzer şekilde Tepeköylü Öztürk ve ark. (2011) tarafından yapılan bir çalışmada da antrenörlerin iletişim becerilerinin kadın ve erkek sporcular tarafından farklı algılandığı ve kadın sporcular erkek sporcularla karşılaştırıldığında antrenörlerinin iletişim becerilerinin daha fazla etkili bulduklarını rapor etmişlerdir. Bu sonuçlar çalışmamızla paralellik göstermektedir. Yapısal olarak erkek sporcuların performansa, kadın sporcuların ise kişilerarası iletişime yöneldiği de söylenmektedir (Navarre, 2011). Böylece antrenörler kadın sporculara daha olumlu bir dille yaklaşım sergilemiş olabilirler. Öte yandan Selağzı ve Çepikkurt'un (2015) antrenörler ve sporcular arasındaki iletişim düzeyini araştırdıkları çalışmada ise cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamışlardır. Yapılan çalışmalar arasında farklar bulunmaktadır fakat genel olarak kadın sporcuların doğal olarak antrenörleriyle erkek sporculara göre daha etkili iletişim kurması muhtemeldir ve bu da antrenörlerinden olumlu geri bildirim almalarıyla sonuçlanabilir. Benlik saygısı ölçeğinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılığa ulaşılamamıştır. Literatür incelendiğinde bu çalışma bulguları ile paralellik gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Aslan ve ark., 2017; Eroğlu ve ark., 2018). Nitekim benlik saygısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu çalışmalarda mevcuttur (Bojanic ve ark., 2019) (Bajonic ve ark., 2019). Ayrıca Çelik (2022)' in yapmış olduğu çalışmasında da rafting sporcularının cinsiyet değişkenine göre ortalama benlik saygısı puanlarının anlamlı bir farklılık olduğu ve kadın rafting sporcularının benlik saygısı erkekler göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu veriler ışığında cinsiyet faktörünün sporcuların benlik saygısı üzerinde belirleyici olmadığı ve farklı nedenlerden dolayı değişkenlik gösterebildiği söylenebilir.

Sporcu algısına göre antrenör iletişim becerisi ölçeği ile sporcu yaşı değişkeni açısından yapılan değerlendirmede anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu çalışma bulgularına paralel olarak Özbey (2019)'in yaptığı çalışmasında sporcunun yaşlarına göre antrenör iletişim becerilerinde anlamlı bir farklılık olmadığını rapor etmiştir. Öte yandan sporcunun yaşı arttıkça antrenörlerinden algıladıkları iletişim becerisinin yüksek bulunduğu çalışmalar da mevcuttur (Abakay & Kuru 2009; Turiel, 1983). Bu farklı analiz sonuçlarının çalışmaların örneklem gruplarının farklı olması (sayı, branş vb.), sosyal ve kültürel farklılıklardan ve kadın- erkek arasındaki farklılardan kaynaklandığı söylenebilir. Yapılan bu çalışmanın örneklem grubu sadece dövüş sporcuları olduğu dolayısıyla nispeten homojen bir grup olduğu ve bu sebeple yaş açısından anlamlı bir farklılık oluşmadığı söylenebilir. Ancak genel olarak sporcunun yaşı arttıkça antrenöründen olumlu iletişim görme sıklığının artacağı düşüncesindeyiz. Benlik saygısı ölçeğinin yaş değişkeni açısından yapılan değerlendirilmesinde anlamlı bir farklılığa ulaşılamamıştır. Nitekim yapılan çalışmalarda yaş değişkeninin benlik saygısı üzerinde anlamlı sayılabilecek sonuçlara ulaşılmadığı farklı araştırmalarla ortaya konulmuştur (Corey, 2007; Kaya, 2021). Öte yandan elde edilen bulguların aksine benlik saygısı ile yaş faktörünün değerlendirildiği çalışmalarda anlamlı bir farklılığa ulaşıldığı çalışmalarda mevcuttur (Gürşen Ortacıoğlu, 2009; Kırkbir, 2019). Böylelikle de yaş faktörünün kesin bir biçimde benlik saygısı üzerinde etkili olabildiği çıkarımında bulunulmayacağı ifade edilebilir.

Sporcu algısına göre antrenör iletişim becerisi ölçeğinin millilik durumu değişkeni açısından değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık incelendiğinde milli sporcuların milli olmayan sporculardan daha yüksek düzeyde antrenörlerini olumlu puanladıkları söylenebilir. Milli sporcuların algılarına göre antrenör iletişim becerileri yüksek olabilir. Çünkü milli sporcuların belli bir oyun kültürüne ve düzeyine sahip olmaları beraberinde gelen özgüven seviyelerinin yüksek oluşuna böylece antrenörlerinden ilgi gösterilene sporcular olmalarına ve sporcular tarafından algılanan antrenör iletişim becerilerinin olumlu olmasına neden olduğu söylenebilir. Aynı zamanda milli takımda yer alan sporcuların algılama, kavrama ve yapabilirlik seviyelerinin yüksek olması bunun dolaylı sonuçlarından olan antrenörlerin başarılı sporculara daha olumlu bir iletişim ile yaklaşmaları bu anlamlı farklı milli sporcular lehine ortaya çıkarmış olabilir. Benlik saygısı ölçeğinin sporcunun millilik durumu değişkeni açısından değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılığa ulaşılamamıştır. Alan yazın incelemeleri sonucunda bu çalışma bulgularına benzer çalışmalar mevcuttur. Aktaş (2014), benlik saygısı ile milli sporcu olma değişkeni açısından yapılan değerlendirilmesinde anlamlı fark olmamakla birlikte milli sporcuların benlik saygıları düzeyleri milliliği bulunmayan sporculara göre daha yüksek bulunmuştur. Birinci (2019)'nin yaptığı çalışmasında da benlik saygısı ile milli sporcu olma değişkeni açısından anlamlı bir farklılığa ulaşılamamıştır. Öte yandan elde edilen bulguların aksine benlik saygısı ile milli sporcu değişkeni açısından anlamlı bir farklılığın bulunduğu çalışmalarda mevcuttur (Çelik, 2022; Uyar, 2021). Genel olarak düşünüldüğünde milli takım oyuncusu olmanın burs fırsatları, uluslararası seyahat, sosyallik ve sosyal imaj yönünden fazla olması gibi birçok avantajı olduğu için benlik saygılarının yüksek olduğu düşünülmektedir. Ancak yapılan bu çalışmada böyle bir sonuca ulaşılamamıştır. Bu çalışmada sadece dövüş sporcuları çalışılmıştır ve benzer araştırmalardaki zıt sonuçların spor branşlarından veya takım ve bireysel spor tercihindeki farklılıklardan kaynaklanmış olabilir. Ayrıca araştırma sonuçlarındaki farklılıkların, çalışmaların farklı yaşlarda, farklı sosyal ortamlarda, farklı

kültürlerde, farklı eğitim düzeylerinde yapılmış olması veya farklı boyutlarda incelenmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Sporcu algısına göre antrenör iletişim becerisi ölçeği ile sporcuların eğitim durumu değişkeni açısından yapılan değerlendirmede anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için yapılan Tukey testine göre lisans ve yüksek lisans arasında lisans lehine olduğu saptanmıştır. Savcı (2017)'nin yapmış olduğu çalışmasında sporcuların eğitim düzeyi arttıkça antrenörlerini algılama biçimleri ve yaklaşımların daha pozitif olacağını belirtmiştir. Öte yandan yapılan bu çalışmada lisans sporcuları yüksek lisans sporcularına göre antrenörlerini algılama biçimleri ve yaklaşımları daha yüksek düzeyde bulunmuştur. Bunun sebebinin eğitim seviyesi arttıkça algılama, kavrama ve analiz becerilerinin gelişmesi ve bunun sonucunda sporcuların antrenörlerini daha iyi gözlemleyip yorumlamaları olduğunu düşünmekteyiz. Bunlardan farklı olarak Tepeköylü Öztürk ve Soytürk (2019)'ün yaptıkları çalışmasında sporcu algısına göre antrenörün iletişim becerisinin sporcunun eğitim düzeyi değişkenine göre farklılığı incelendiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı rapor edilmiştir. Benlik saygısı ölçeğinin sporcunun eğitimi durumu değişkeni açısından yapılan değerlendirilmede anlamlı bir farklılığa ulaşamamıştır. Farklı bir ifade ile katılımcıların eğitim durumlarının benlik saygısı düzeyleri üzerine herhangi bir etki yaratmadığı belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde bu çalışma bulgusu ile paralellik gösteren çalışmalarda mevcuttur (Çelik, 2022; Dinçer, 2021). Öte yandan elde edilen bulguların aksine gösteren çalışmalarda bulunmaktadır (Rice ve ark., 2020). Kaliteli ve mutlu bir yaşam için temel gereksinimlerden biri olan eğitim, modern dünyaya uyum sağlamada kilit rol oynamaktadır. Dolayısıyla alacağınız eğitimin kalitesi toplumda ve kendi hayatınızda birçok noktayı olumlu yönde yükseltecektir. Bundan dolayı eğitim seviyesi arttıkça sporcudaki benlik saygısının artacağı düşünülebilir. Öte yandan yapılan bu çalışmada böyle bir sonuca ulaşamamıştır. Bunun sebebinin bu çalışmada bir sınırlılık olarak kabul edilen örneklem grubunun sadece dövüş sporcularını ele alınması olduğu düşünülebilir. Ayrıca son zamanlarda gerçekleşen doğal afetler ve artan geçim kaygısının sporcuların benlik saygısını düşürebileceği söylenebilir.

Sporcu algısına göre antrenör iletişim becerisi ölçeği ile sporcuların spor yaşı değişkeni açısından değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılığa ulaşamamıştır. Bu çalışma bulgularına paralel çalışma bulguları da mevcuttur (Savcı, 2017) Öte yandan elde edilen bulguların aksine antrenörün iletişim becerisinin sporcunu spor yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılığa ulaşılmış çalışmalarda mevcuttur (Abakay & Kuru, 2009). Bu sonuç antrenörlerin tecrübeli sporcularla kurdukları ilişkilerin daha olumlu olmasından kaynaklanabilir. Benlik saygısı ölçeğinin spor yaşı değişkeni açısından değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılığa ulaşamamıştır. Yapılan çalışmalara bakıldığında bu çalışma bulgularına benzer çalışmalar bulunmaktadır (Şipal, 2022; Türker ve ark., 2018). Ancak konu ile ilgili literatürde elde edilen bulgular spor yaşının artışına paralel olarak benlik saygısının da arttığını işaret etmektedir (Collins ve ark., 2018; Katra, 2021). Ayrıca Kul ve ark. (2020)'nin boksörlerin benlik saygılarını araştırdıkları çalışmanın sonucunda spor yaşı 11 yıl ve üzeri olan grubun ortalama puanları diğer gruplara kıyasla istatistikî açıdan farklılık göstermiştir. Tüm bu veriler ışığında spor ile ilgilenilen sürenin artışının bireyde olumlu yanları pekiştirmeye imkân sunması nedeniyle benlik saygısının da artış gösterdiği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı dövüş sporcuların algılarına göre antrenörün iletişim becerisinin sporcudaki benlik saygısı ile ilişkisini

belirlemektir. Yapılan analizler incelendiğinde araştırma grubu oluşturan dövüş sporcuların algılarına göre antrenörlerinin iletişim becerileri cinsiyet, milli olma durumu ve eğitim seviyesi değişkeninde anlamlı bir farklılık göstermişken, sporcunun yaşı ve spor yaşı değişkenlerinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yine araştırma grubundaki dövüş sporcularının benlik saygıları hiçbir demografik değişkende anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sporcu algısına göre antrenörün iletişim becerisi ölçeği ile benlik saygısı ölçeğinin korelasyon analizi sonucuna göre pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu çalışmada antrenör iletişim becerisinin sporcu üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Tespit edilen buluntulara göre spor ortamlarında antrenör iletişimin öneminin artması ve gerektiği kadarıyla müdahale çalışmalarını yapılması sporcular üzerindeki olumlu benlik saygısını arttırabileceği söylenebilir.

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle bir sınırlılık olarak belirtmek gerekir ki bu çalışma sadece dövüş sporcuları üzerine yapılmıştır. Bu nedenle ileride yapılacak çalışmalar ile farklı spor disiplinleri arasında farklılık olup olmadığını belirleyebilir. Bu çalışmanın ikinci bir sınırlılığı kesitsel bir çalışma olmasıdır. Bu nedenle antrenörlerin süreç içerisinde iletişim becerilerinde ve benlik saygısında meydana gelen değişimler sporcuların algıları üzerinden boylamsal araştırmalar ile incelenebilir. Üçüncüsü, bu çalışma betimsel bir çalışmadır. Bu nedenle, gelecekteki çalışmalar bu konuyu deneysel tasarım yoluyla ele alabilir. Son olarak, sporcuların algılarına göre antrenörün iletişim becerileri ve benlik saygıları sporcular için önemi düşünüldüğünde, antrenörlerin, sporcuların ve spor psikologlarının antrenör-sporcu arasındaki iletişim ve benlik saygısı ile ilgili bilgi düzeylerini ve becerilerini belirlemeye/arttırmaya yönelik araştırmalar da yapılabilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Yozgat Bozok Üniversitesi'nden (Tarih: 20 Haziran 2023, Sayı: 04/03) alınmıştır.

Hasta Onamı: Çalışmaya katılan tüm katılımcılardan yazılı onam alınmıştır.

Hakemlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Konsept – S.S.; Tasarım – S.S.; Denetim – M.G.; Kaynaklar – S.S.; Malzemeler – S.S.; Veri Toplama ve/veya İşleme – M.G.; Analiz ve/veya Yorum – N.H.K.; Literatür Taraması – S.S.; Yazma – S.S.,N.H.K.; Eleştirel İnceleme – N.H.K.; Diğer – N.H.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Yozgat Bozok University (Date: June 20, 2023, Number: 04/03).

Informed Consent: Written informed consent was obtained from participants who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – S.S.; Design – S.S.; Supervision – M.G.; Resources – S.S.; Materials – S.S.; Data Collection and/or Processing – M.G.; Analysis and/or Interpretation – N.H.K.; Literature Search – S.S.; Writing Manuscript – S.S., N.H.K.; Critical Review – N.H.K.; Other – N.H.K.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Abakay, U., & Kuru, E. (2009). Coach communication scale in football a study of validity and reliability. *Ovidius University Annals, Series Physical Education and Sport/Science, Movement and Health*, 9(2), 183–187.
- Ahn, J., & Yang, Y. (2022). Relationship between self-esteem and risky sexual behavior among adolescents and young adults: A systematic review. *American Journal of Sexuality Education*, 18(3), 484–503.
- Akçakoyun, F., Çalışkan, E., & Karlı, H. (2010). Dövüş ve takım sporcularının empati düzeylerinin karşılaştırılması. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 37–47.
- Aktaş, G. (2014). *Farklı branşlarda spor yapan ve spor yapmayan bireylerin benlik saygısı ve risk alma düzeylerinin incelenmesi* (Tez No: 379323). [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi.
- Altıntaş, A., Çetinkalp, Z., & Aşçı, H. (2012). Antrenör-sporcu ilişkisinin değerlendirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 119–128.
- Aslan, Ş., Baş Aslan, U., & Uyan, A. (2017). Comparison of self-esteem in physically disabled people according to participating sports /Spor yapma Durumlarına göre bedensel Engelli Bireylerin Benlik Saygısının karşılaştırılması. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4032–4040. [\[CrossRef\]](#)
- Birinci, R. (2019). *Spor yapan ve yapmayan bireylerin benlik saygısı ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi* (Tez No: 551149). [Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi.
- Bojanić, Ž., Nedeljković, J., Šakan, D., Mitić, P. M., Milovanović, I., & Drid, P. (2019). Personality traits and self-esteem in combat and team sports. *Frontiers in Psychology*, 10, 2280. [\[CrossRef\]](#)
- Cranmer, G. A., & Myers, S. A. (2015). Sports teams as organizations: A leader-member exchange perspective of player communication with coaches and teammates. *Communication & Sport*, 3(1), 100–118.
- Collins, N. M., Cromartie, F., Butler, S., & Bae, J. (2018). Effects of early sport participation on self-esteem and happiness. *Sport Journal*, 20, 1–20.
- Corey, D. G. (2007). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları*. Mentis Yayıncılık.
- Çelik, R. (2022). Rafting sporcularının benlik saygısı ile gelecek beklentisi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi.
- Çelik, R. (2022). *Rafting Sporcularının Benlik Saygısı ile Gelecek Beklentisi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi.
- Diñer, A. (2021). *Taekwondo milli sporcularında benlik saygısı ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi.
- Efiliti, E., & Çikılı, Y. (2017). Investigation of self-esteem and occupational self-esteem of special education department. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 99–114.
- Eroğlu, M. Z., Sertçelik, S., Gündüz, A., & Demirkol, M. E. (2018). Self-esteem and quality of life in bariatric surgery candidates. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 20(1), 20–28. [\[CrossRef\]](#)
- Gürşen Ortacioğlu, S. (2009). Müzik öğretmeni adaylarının benlik saygısı düzeyleri ile akademik ve çalgı başarılarının karşılaştırılması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 141–150.
- Jowett, S., & Cockerill, I. M. (2003). Olympic medalists' perspective of the athlete-coach relationship. *Psychology of Sport and Exercise*, 4(4), 313–331. [\[CrossRef\]](#)
- Katra, H. (2021). Egzersiz yapan bireylerde egzersiz bağımlılığı ve benlik saygısı. *Bağımlılık Dergisi*, 22(4), 370–378. [\[CrossRef\]](#)
- Kaya, Y. (2021). *Beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeylerinin çeşitli değişkenlere bağlı olarak incelenmesi* (Tez No: 706977). [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi.
- Kırkbir, H. (2019). *Fitness sporu ile ilgilenen sporcuların benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi* (Tez No: 569262). [Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi.
- Kline, R. B. (2011). Convergence of structural equation modeling and multilevel modeling. *The SAGE handbook of innovation in social research methods*, 562–589.
- Kul, M., Boz, E., Şipal, O., Erdoğan, Y., & Baycan, Y. (2020). Elit boks sporcularının benlik saygısı ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin incelenmesi. 4 th International Conference on Social Sciences, & Humanities Tam Metin Kitabı. Ankara, ss. 103–121.
- Li, B., Dittmore, S. W., & Park, J. A. (2015). Exploring different perceptions of coach-athlete relationship: The case of Chinese olympians. *International Journal of Coaching Science*, 9(2), 59–76.
- Moen, F., & Kvalsund, R. (2013). Subjective beliefs among sport coaches about communication during coachathlete conversations. *Athletic Insight*, 5(3), 229–249.
- Navarre, M. J. (2011). *Male College Soccer Coaches Perceptions of Gender Similarities and Differences in Coach-Athlete and Teammate Relationships: Introducing The Construct of Relationship-Performance Orientation*. Ph.D. Retrieved from the University of Minnesota Digital Conservancy.
- Nazik, M. H., & Bayazit, A. (2005). *İnsan ilişkiler ve iletişim*. Ya-Pa Yayınları.
- Özbey, Ö. (2019). *Türkiye olimpiik hazırlık merkezlerinde görev yapan antrenörlerin liderlik ve iletişim beceri düzeylerinin sporcular tarafından değerlendirilmesi* (Tez No: 561172). [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi.
- Rice, D. B., Young, N. C. J., Johnson, D., Walton, R., & Stacy, S. (2020). Over-all justice and supervisor conscientiousness: Implications for ethical leadership and employee self-esteem. *Business Ethics: A European Review*, 29(4), 856–869. [\[CrossRef\]](#)
- Rosenberg, M. (1963). *Society and the adolescent self-image*. Princeton University Press.
- Savcı, D. Ü. (2017). *Sporcular tarafından algılanan antrenör iletişim becerilerinin branşlara göre incelenmesi* (Tez No: 474013). [Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi.
- Selağzi, S., & Çepikkurt, F. (2015). Antrenör ve sporcu iletişim düzeylerinin belirlenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 11–18.
- Şipal, O. (2022). *Üniversite öğrencilerinin egzersizde davranışsal düzenlemeleri, benlik saygısı ve liderlik yönelimleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Tez No: 735407). [Yüksek Lisans Tezi, Bayburt Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi.
- Tekin, G., Aykora, E., Bozacı, S., & Eliöz, M. (2010). Dövüş ve takım sporcularının yalnızlık düzeyleri açısından karşılaştırılması. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 28–36.
- Tepeköylü Öztürk, Ö., & Soytürk, M. (2019). Sporcu algılarına göre antrenör iletişim becerileri. *Manas sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 587–594.
- Tepeköylü Öztürk, Ö., Soytürk, M., Daşdan Ada, N., & Çamlıyer, H. (2011). Üniversite takımlarında sporcu olan öğrencilerle spor yapmayan öğrencilerin iletişim becerisi düzeylerinin karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 22(2), 43–53.
- Thelwell, R. C., Wagstaff, C. R., Rayner, A., Chapman, M., & Barker, J. (2017). Exploring athletes' perceptions of coach stress in elite sport environments. *Journal of Sports Sciences*, 35(1), 44–55. [\[CrossRef\]](#)
- Turiel, E. (1983). *The development of social knowledge: Morality and convention*. Cambridge University Press.
- Türker, A., Yusuf, E. R., Eroğlu, S. Y., Şentürk, A., & Durmaz, M. (2018). Spor yapan bireylerin sosyal görünüş kaygısı ve benlik saygısının incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 8–15.
- Uyar, M. (2021). *Dövüş sporları yapan kadın sporcuların, benlik saygısı ve toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin incelenmesi* (Tez No: 701619). [Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi.

Spor Merkezine Giden Yetişkin Bireylerin Yeni Tip Korona Virüse (Koronavirüs Hastalığı 2019) Yakalanma Kaygısının İncelenmesi

Investigation of the Anxiety of Adult Individuals Attending Sports Centers to Catch the New Type of Coronavirus Disease 2019

Kıvanç BURU
Mehmet Şirin GÜLER

Kafkas Üniversitesi, Sarıkamış
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Antrenörlük Bölümü, Kars, Türkiye

Bu çalışma Kıvanç BURU'nun yüksek lisans tezinden esinlenilerek üretilmiştir.

This study was inspired by Kıvanç BURU's master's thesis.

Geliş Tarihi/Received: 04.09.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 20.10.2023

Yayın Tarihi/Publication Date: 20.11.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Mehmet Şirin GÜLER
E-mail: mehmet091@hotmail.com

Cite this article as: Buru, K., & Güler, M. Ş. (2023). Investigation of the anxiety of adult individuals attending sports centers to catch the new type of corona virus (corona virus 2019). *Research in Sport Education and Sciences*, 25(4), 105-110.

Copyright@Author(s) - Available online at
sports-sciences-atauniipress.org

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International License.

ÖZ

Araştırmada, spor merkezlerine giden yetişkin bireylerin yeni tip korona virüse (COVID-19) yakalanma kaygısının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya bir spor merkezine kayıtlı olan ve aktif olarak spor yapan 177 erkek ve 155 kadın birey olmak üzere toplam 332 kişi katılmıştır. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu "Sporcuların COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeği (SYTKYKÖ)" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyeti ile hem bireysel ve sosyalleşme kaygı alt boyutlarında hem de genel toplam puanlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Yine araştırmaya katılan bireylerin yaşları ile hem bireysel ve sosyalleşme kaygısı alt boyutunda hem de genel toplam puanlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Haftalık spor yapma sıklığı türüne bakıldığında ise yine hem bireysel kaygı ve sosyalleşme kaygısı alt boyutunda hem de genel toplam puanlarında anlamlı farklılıklar görülmüş olup haftalık 1 gün spor yapan bireylerin haftalık 4-5 gün spor yapan bireylere kıyasla kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu ve haftalık 2-3 gün spor yapan bireylerin ise haftalık 4-5 gün spor yapan bireylere göre daha kaygılı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmamızda kronik hastalık durumuna göre hem bireysel ve sosyalleşme kaygısı alt boyutlarında hem de genel toplam puanlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kaygı, COVID-19, fitness, spor, spor merkezi

ABSTRACT

The study aimed to examine the anxiety of adult individuals attending sports centers about catching the new type of coronavirus 2019. A total of 332 individuals, 177 male and 155 female individuals, who were registered to a sports center and actively engaged in sports, participated in the study. In the study, "Personal Information Form" and "Athletes' Anxiety Scale for Catching New Type of Coronavirus (COVID-19) (SYTKYKÖ)" were used as data collection tools. Significant differences were found in both individual and socialization anxiety subdimensions and general total scores based on gender of the individuals participating in the study. Again, no significant differences were found between the ages of the individuals participating in the study and both individual and socialization anxiety subdimensions and general total scores. When the type of weekly sports frequency was examined, significant differences were observed in both individual anxiety and socialization anxiety subdimensions and general total scores, and it was determined that individuals who do sports 1 day a week have higher anxiety levels compared to individuals who do sports 4-5 days a week, and individuals who do sports 2-3 days a week are more anxious than individuals who do sports 4-5 days a week. In our study, a significant difference was found in both individual and socialization anxiety subdimensions and general total scores according to chronic disease status.

Keywords: Anxiety, COVID-19, fitness, sport, sport center

Giriş

Tüm dünyayı etkisi altına alan yeni tip korona virüs (COVID-19) birçok alanda olduğu gibi spor alanında da etkisini göstermiştir. Pandemiye bağlı olarak alınan kararlarla beraber yaşam tarzlarımızda önemli değişiklikler ortaya çıkmıştır. Bu nedenle ev karantina sürelerinin uzaması, spor merkezlerinin kapatılması ve hareket alanlarımızın kısıtlanması çeşitli sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalmamıza sebep olmuştur. Özellikle sadece spor merkezlerinde egzersiz yapma fırsatı olan ve bunu düzenli olarak yapan yetişkin bireylerin korona virüse yakalanma kaygı düzeyinin belirlenmesi önem arz etmektedir. 21.yüzyılın getirdiği teknolojik gelişmeler, sosyal medya, iş yaşamındaki programlanma ve makileşme insanların boş zamanlarının oluşmasına sebep olmuştur. Oluşan bu boş zamanı en iyi şekilde değerlendirme arzusu beraberinde spora olan ilgiyi arttırmıştır. Standart yaşam normlarından uzaklaşmak, sosyalleşmek ve farklı aktiviteler ile hareketliliği sağlamak için son dönemlerde popüler olan fitness gibi spor branşlarına olan ilgiyi arttırmıştır. Özellikle artan spor ilgisiyle beraber spor endüstrisi ve özel spor tesislerinin de gelişimi hız kazanmıştır Ekren ve Çağlar (2003). Spor alanında toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşılayan ürün ve üretim gösteren birimlere spor işletmeleri adı verilmektedir. Genel amaçları insanların fiziksel aktivite ve spor ihtiyaçlarını karşılamak olan bu işletmeler maddi kazanç da sağlayabilmektedirler Ekenci ve İmamoğlu (2002). Gelişen ve değişen teknolojiyle doğru orantılı olarak spor alanında da hızlı bir değişim görülmektedir. Birçok özelliğiyle insanları cezbeden spor, sosyallik, birliktelik ve sağlıklı olmanın bir göstergesi olarak ülkemizde ve dünyada birçok spor branşına olan ilgiyle beraber son yıllarda fitness, crossfit, zumbaa ve pilates gibi salon egzersizlerine olan ilgiyi de arttırmıştır Yetim (2019). Dil, din, ırk ayırt etmeden insanlığı birleştiren büyük bir kitle aracı olarak spor evrensel bir olgudur. Temel amacı fiziksel uygunluğu geliştirmek hareketsiz yaşamın getireceği olumsuzlukları ortan kaldırmak ve beden sağlığını sağlamak olan spor ayrıca düzenli olarak yapıldığında hem fizyolojik hem de psikolojik olarak insan sağlığını etkilediği bilinmektedir Güdül (2008). Yarışma amacının dışında olarak sağlıklı en iyi düzeyde tutma düşüncesiyle spora olan ilgi yaşam boyu spor olarak her geçen gün artmaktadır.

Hayatımızın bir parçası olan ve sorunlara karşı hazırlıklı olma, hızlı karar alma ve çözümlenme yapmamıza yardımcı olan kaygıdır. Kaygı aynı zamanda bir sorunla karşı karşıya kaldığımızda kişinin bu soruna bedensel, zihinsel ve duygusal olarak verdiği uyarılmışlık halidir Manav (2011). Genellikle kaygı ve korku birbirleriyle sık sık karıştırılırlar da korku; kaynağı belli olan bir tehlikeye karşında ortaya çıkan heyecansal bir durumdur. Kaygı ise kaynağı belli olmayan tehlikelere karşı verilen heyecansal ve içsel bir tepkidir Çevik (1993). Yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve başarı düzeyi gibi birçok faktörün kaygıyla ilişkili olduğu bilinmekle beraber sporcular üzerinde yapılan birçok araştırmada sporcu performansı ve kaygı arasında negatif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur Koehn (2013). Bu bağlamda salgın döneminde toplu olarak kullanılan ve spor merkezlerine giden sporcuların COVID-19'a yakalanma kaygısı oluşacağı kaçınılmaz bir durum olacağından, COVID-19 karşı gelişen korkuya neticesinde spor merkezine giden sporcuların korona virüse yakalanma kaygılarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma Grubu

Araştırmaya pandemi öncesinde ve pandemi döneminde spor merkezlerine düzenli olarak gitmekte olan yetişkin bireyler katılmıştır. Katılımcılar araştırmaya katılmadan önce, yapılan

çalışmanın bilimsel bir amaçla yapıldığı bu bağlamda veri toplandığı belirtilmiş, verdikleri cevapların farklı yerlerde kullanılmayacağı ifade edilerek katılımcı onam formu alınmıştır. Bu bilinçlendirme doğrultusunda katılımcılar araştırmaya gönüllü olarak katılmışlardır. Katılımcıların seçiminde ölçüt örnekleme yönteminden yararlanılmış ve katılımcıların spor merkezlerine gitmekte olma kriteri ile araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Google formlar üzerinden hazırlanmış olan anket bağlantısı spor merkezlerinden izin alınarak o merkezlerde spor yapan bireylere ulaştırılmış ve katılımları sağlanmıştır. Katılımcılar 18–45 yaşlar arasındaki 312 ($n=155$ kadın, $n=177$ erkek) sedanter bireyden meydana gelmektedir. Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 1 Temmuz 2021 tarih 2021/18 onay numaralı etik kurul kararı alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak spor merkezine giden yetişkin bireylerin sosyo-demografik özellikleri hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacının hazırladığı “Kişisel Bilgi Formu” ve “Sporcuların COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeği (SYTKYKÖ)” kullanılmıştır. Sporcuların COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeği (SYTKYKÖ): Tekkurşun ve ark. (2020) tarafından geliştirilen 16 madde ve 2 faktörden oluşan ölçek kullanılmıştır. SYTKYKÖ beşli likert tipindedir. Maddeler “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım,” “Katılıyorum,” “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde sıralanmış; 1, 2, 3, 4, ve 5 şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekte yalnızca 2. madde olumsuz ifade içermektedir. İlk 11 maddeden oluşan Bireysel Kaygı faktöründen alınabilecek en düşük puan 11 olup, en yüksek puan 55’tir. Son 5 maddeden oluşan Sosyalleşme Kaygısı faktöründen alınabilecek en düşük puan 5 olup, en yüksek puan 25’tir. Ölçeğin tamamına ilişkin hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı. 917, “Bireysel Kaygı” alt boyutuna ilişkin hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı. 904 ve “Sosyalleşme Kaygısı” alt boyutuna ilişkin hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı.816’dır. Elde edilen bu değerler araştırma için toplanan verilerin güvenilir olduğuna işaret etmektedir.

İstatistiksel Analiz

Veri toplama kullanılan 5’li likert türü ölçek öncelikle excelden Statistical Package for the Social Sciences Statistics 25’e (IBM SPSS Corp., Armonk, NY, ABD) aktarılmıştır. Kayıp değerlerin olmadığı görüldükten sonra normalliği bozan uç değer olup olmadığı Z skoru ile test edilmiştir. Normalliği bozacak türde ve sayıda uç değere rastlanmamıştır. Likert türü ölçek alt boyutları ve genel toplamı için yeniden düzenlenerek toplam puanları hesaplanmış, ayrı bir sütunda kodlanmıştır. Araştırmanın bulgularının oluşturulmasında betimsel istatistiklerden aritmetik ortalama, frekans ve yüzden yararlanılmıştır. Fark testlerinde ise hücre değeri 2 olan değişkenler için bağımsız gruplar t-testinden, hücre değeri 3 ve üzeri olan değişkenlerde ise tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır.

Bulgular

Spor merkezine giden yetişkin bireylerin COVID-19 yakalanma kaygısını inceleyen bu araştırmada sporcuların çeşitli demografik değişkenlerine göre korona virüse yakalanma kaygı düzeyleri arasındaki istatistiksel farklılıklara yönelik hangi testlerin yapılacağına karar verilmeden önce veri setinde yer alan bağımlı değişkenin normallik varsayımlarını karşılayıp karşılamadığı test edilmiştir.

Tablo 1’de araştırmaya katılan ve örnekleme oluşturan sporcuların demografik değişkenlerine göre dağılımları vardır. Dağılıma

Tablo 1.
Katılımcılara Ait Demografik Verileri (n=312)

Değişken	Açıklama	n	%
Cinsiyet	Kadın	155	46,7
	Erkek	177	53,3
Toplam		332	100,0
Kronik hastalık	Var	20	6,0
	Yok	312	94,0
Toplam		332	100,0
Yaş	10-20 yaş	56	16,9
	21-30 yaş	189	56,9
	31+ yaş	87	26,2
Toplam		332	100,0
Haftalık spor yapma sıklığı	Haftada 1 gün	40	12,0
	Haftada 2-3 gün	123	37,0
	Haftada 4-5 gün	76	22,9
	Haftada her gün	39	11,7
Toplam		332	100,0

bakıldığında erkek sporcuların sayısının ($n = 177$; %53,3) kadın sporculara göre ($n=155$; %46,7) olduğu görülmektedir. Herhangi bir kronik rahatsızlığı olan ve araştırmaya katılan sporcuların sayısı ($n=20$; %6,0) kronik rahatsızlığı olmayanlardan ($n=312$; %94,0) azdır.

Katılımcıların yaş aralığına göre dağılımına bakıldığında 21-30 yaş aralığında olanların sayısının ($n=189$; %56,9) en yüksek, 31+ yaştakilerin sayısının ikinci sırada ($n=87$; %26,2) ve son sırada ise 10-20 yaş aralığında ($n=56$; %16,9) olan sporcuların yer aldığı görülmektedir.

Haftalık spor yapma sıklığı değişkenine göre çoğunluk haftada 2-3 gün spor yapan sporculardadır ($n=123$; %37,0). İkinci sırada ise haftada 4-5 gün spor yapan sporcular ($n=76$; %22,9), üçüncü sırada ise hiç spor yapmayan sporcular ($n=54$;

%16,3), dördüncü sırada ise haftada 1 gün spor yapan sporcular ($n=40$; %12,0) ve son sırada ise her gün spor yapan sporcular ($n=39$; %11,7) yer almaktadır. Yaş aralığına bakıldığında 21-30 yaşlarında olan sporcuların en yüksek bireysel kaygı düzeyine ($X_{21-30\text{ yaş}} = 37,93$) sahip olduğu görülürken ikinci sırada 10-20 yaş aralığında olan sporcular ($X_{10-20\text{ yaş}} = 36,05$), üçüncü sırada ise 31 yaş ve üzerinde olan sporcular ($X_{31+\text{ yaş}} = 35,73$) yer almaktadır.

Tablo 2'de COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeğinin genel toplamı ve alt boyutlarının araştırmaya katılan sporcuların cinsiyetleri yönünden anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçları görülmektedir. Tabloya göre COVID-19 Yakalanma Kaygısı ölçeğinin ilk alt boyutu olan "Bireysel Kaygı" ile sporcuların cinsiyetleri açısından anlamlı fark vardır [$t(330) = -2,964$, $p < ,05$]. Aritmetik ortalamalara

Tablo 2.
Korona Virüse (COVID 2019) Yakalanma Kaygısı Ölçeği ve Alt Boyutlarının Sporcuların Cinsiyetleri Yönünden Farklılığını Gösteren t-testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Cohen's d
Bireysel kaygı	Erkek	177	35,57	9,61	330	-2,964	,003	,33
	Kadın	155	38,72	9,72				
Sosyalleşme kaygısı	Erkek	177	13,64	5,14	330	-2,585	,010	,28
	Kadın	155	15,12	5,22				
Ölçek genel toplam	Erkek	177	49,22	13,38	330	-3,117	,002	,34
	Kadın	155	53,84	13,60				

göre erkek sporcuların ($\bar{X}_{\text{erkek}} = 35,57$) ortalaması, kadın sporculara ($\bar{X}_{\text{kadın}} = 38,72$) anlamlı şekilde göre düşüktür. Farklı anlatımla kadın sporcuların bireysel kaygı düzeyleri erkek sporculara göre anlamlı şekilde yüksektir. Anlamlı farktan dolayı yapılan etki büyüklüğü hesaplamasına göre (Cohen's d) orta düzeyde (.33) bir etki vardır. Yani cinsiyetin bireysel kaygıya etkisi anlamlı ve orta düzeydedir. COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeğinin ikinci alt boyutu olan "Sosyalleşme Kaygısı" ile sporcuların cinsiyetleri yönünden anlamlı fark vardır [$t(330) = -2,585$, $p < ,05$]. Aritmetik ortalamalara göre erkek sporcuların ($\bar{X}_{\text{erkek}} = 13,64$) ortalaması, kadın sporculara ($\bar{X}_{\text{kadın}} = 15,12$) anlamlı şekilde göre düşüktür. Anlamlı farktan dolayı hesaplanan etki büyüklüğü değerine göre (Cohen's d) düşük düzeyde (.28) bir etki vardır. Yani cinsiyetin sosyalleşme kaygısına etkisi anlamlı ve düşük düzeydedir.

COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeğinin genel toplam puanı ile sporcuların cinsiyetleri yönünden anlamlı fark vardır [$t(330) = -3,117$, $p < ,05$]. Aritmetik ortalamalara göre erkek sporcuların ($\bar{X}_{\text{erkek}} = 49,22$) ortalaması, kadın sporculara ($\bar{X}_{\text{kadın}} = 53,84$) anlamlı şekilde göre düşüktür. Diğer ifadeyle kadın sporcuların COVID-19 Yakalanma Kaygı düzeyleri erkek sporculara göre anlamlı şekilde yüksektir. Anlamlı farktan dolayı hesaplanan etki büyüklüğü değerine göre (Cohen's d) düşük düzeyde (.34) bir etki vardır. Yani cinsiyetin COVID-19 Yakalanma kaygısına etkisi anlamlı ve orta düzeydedir.

Tablo 3 incelendiğinde COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeğinin genel toplamı ve alt boyutlarının araştırmaya katılan sporcuların kronik rahatsızlığı bulunması yönünden anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçları görülmektedir. Tabloya göre COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeğinin ilk alt boyutu olan "Bireysel Kaygı" ile sporcuların kronik rahatsızlığının bulunması açısından anlamlı fark vardır [$t(330) = 1,970$, $p \leq ,05$]. Aritmetik ortalamalara göre kronik rahatsızlığı olan sporcuların ($\bar{X}_{\text{var}} = 41,20$) ortalaması, kronik rahatsızlığı olmayan sporculara ($\bar{X}_{\text{yok}} = 36,77$) anlamlı şekilde göre yüksektir. Farklı anlatımla kronik rahatsızlığı olan sporcuların bireysel kaygı düzeyleri kronik rahatsızlığı olmayan sporculara göre anlamlı şekilde yüksektir. Anlamlı farktan dolayı yapılan etki büyüklüğü hesaplamasına göre (Cohen's d) orta düzeyde (.45) bir etki vardır. Yani sporcuların kronik rahatsızlığa sahip olmalarının bireysel kaygıya etkisi anlamlı ve orta düzeydedir. COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeğinin ikinci alt boyutu olan "Sosyalleşme Kaygısı" ile sporcuların kronik rahatsızlığının bulunması açısından anlamlı fark vardır [$t(330) = 2,823$, $p < ,05$]. Aritmetik ortalamalara göre kronik rahatsızlığı olan sporcuların ($\bar{X}_{\text{var}} = 17,50$) ortalaması, kronik rahatsızlığı olmayan sporculara ($\bar{X}_{\text{yok}} = 14,13$) anlamlı şekilde göre yüksektir. Farklı anlatımla kronik rahatsızlığı olan sporcuların sosyalleşme kaygısı düzeyleri kronik rahatsızlığı olmayan sporculara göre anlamlı şekilde yüksektir. Anlamlı farktan dolayı yapılan etki büyüklüğü hesaplamasına göre (Cohen's d) orta düzeyde (.65) bir etki vardır. Yani sporcuların

Tablo 3.
COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeği ve Alt Boyutlarının Sporcuların Kronik Hastalığı Olması Yönünden Farklılığını Gösteren t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Kronik hastalık	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Cohen's d
Bireysel kaygı	Var	20	41,20	6,70	330	1,970	,050	,45
	Yok	312	36,77	9,89				
Sosyalleşme kaygısı	Var	20	17,50	3,84	330	2,823	,005	,65
	Yok	312	14,13	5,23				
Ölçek genel toplam	Var	20	58,70	9,69	330	2,491	,013	,58
	Yok	312	50,91	13,75				

kronik rahatsızlığa sahip olmalarının sosyalleşme kaygısına etkisi anlamlı ve orta düzeydedir. COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeğinin genel toplam puanı ile sporcuların kronik rahatsızlığının bulunması açısından anlamlı fark vardır [$t(330)=2,491, p < ,05$]. Aritmetik ortalamalara göre kronik rahatsızlığı olan sporcuların ($\bar{X}_{var}=58,70$) ortalaması, kronik rahatsızlığı olmayan sporculardan ($\bar{X}_{yok}=50,91$) istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksektir. Diğer anlatımla kronik rahatsızlığı olan sporcuların Korona Virüse Yakalanma Kaygı düzeyleri kronik rahatsızlığı olmayan sporculara göre anlamlı şekilde yüksektir. Anlamlı farktan dolayı yapılan etki büyüklüğü hesaplamasına göre (Cohen's d) orta düzeyde (.58) bir etki vardır. Başka anlatımla sporcuların kronik rahatsızlığa sahip olmalarının Korona Virüse Yakalanma Kaygısına etkisi anlamlı ve orta düzeydedir.

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan sporcuların yaş aralıkları ile COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeğinin genel toplamı ve alt boyutları arasında anlamlı fark olup olmadığını gösteren tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Tablo 4'e göre sporcuların yaş aralıkları ile COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeği ilk alt boyutu olan "Bireysel Kaygı" arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur [$F(2, 329)=1,937; p > ,05$]. Aritmetik ortalamalara bakıldığı zaman 21-30 yaş aralığındaki sporcuların daha yüksek bireysel kaygıya ($\bar{X}=37,93$) sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada 10-20 yaş aralığındaki sporcular ($\bar{X}=36,05$), son sırada ise 31+ yaştaki sporcular ($\bar{X}=35,66$) gelmektedir. Sporcuların yaş aralıkları ile COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeği ikinci alt boyutu olan "Sosyalleşme Kaygısı" arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur [$F(2, 329)=1,287; p > ,05$]. Aritmetik ortalamalara bakıldığı zaman 21-30 yaş aralığındaki sporcuların daha yüksek bireysel kaygıya ($\bar{X}=14,70$) sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada 31+ yaş aralığındaki sporcular ($\bar{X}=13,96$), son sırada ise 10-20 yaştaki sporcular ($\bar{X}=13,57$) gelmektedir. Sporcuların yaş aralıkları ile COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeği genel toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur [$F(2, 329)=1,981; p > ,05$]. Aritmetik ortalamalara bakıldığı zaman 21-30 yaş aralığındaki sporcuların daha yüksek bireysel kaygıya ($\bar{X}=52,64$) sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada 31+ yaş aralığındaki sporcular ($\bar{X}=49,63$), son sırada ise 10-20 yaştaki sporcular ($\bar{X}=49,62$) gelmektedir.

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan sporcuların spor yapma süresi ile COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeğinin genel toplamı ve alt boyutları arasında anlamlı fark olup olmadığını gösteren tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir.

Tablo 4.
Korona Virüse Yakalanma Kaygısı Ölçeği Genel Toplamı ve Alt Boyutlarıyla Sporcuların Yaş Aralıkları Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	Yaş Aralığı	n	\bar{X}	SS	Kareler Top.	df	Kareler Ort.	F	p
Bireysel kaygı	I- 10-20 Yaş	56	36,05	9,74	369,457	2	184,728	1,937	,146
	II-21-30 Yaş	189	37,93	9,91		329			
	III-31+ Yaş	87	35,66	9,44		331			
	Toplam	332	37,02	9,79					
Sosyalleşme kaygısı	I- 10-20 Yaş	56	13,57	5,04	70,037	2	35,019	1,287	,278
	II-21-30 Yaş	189	14,70	5,23		329			
	III-31+ Yaş	87	13,96	5,28		331			
	Toplam	332	14,32	5,22					
Ölçek genel toplam	I- 10-20 Yaş	56	49,62	13,51	736,293	2	368,146	1,981	,140
	II-21-30 Yaş	189	52,64	13,79		329			
	III-31+ Yaş	87	49,63	13,34		331			
	Toplam	332	51,34	13,67					

Tablo 5.
Korona Virüse Yakalanma Kaygısı Ölçeği Genel Toplamı ve Alt Boyutlarıyla Sporcuların Haftalık Spor Yapma Sıklığı Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	Spor Yapma Süresi	n	\bar{X}	SS	Kareler		F	p	
					Top.	df			
Bireysel kaygı	0-1 yıl Arası	103	37,36	9,56	132,619	4	132,619	1,393	,236
	2-3 yıl Arası	68	37,88	10,10		327			
	4-5 Yıl Arası	40	39,17	10,75		331			
	6-7 Yıl Arası	25	34,56	9,59					
	8 Yıl ve üstü	96	35,85	9,30					
	Toplam	332	37,04	9,78					
Sosyalleşme kaygısı	0-1 yıl Arası	103	14,78	4,93	25,759	4	25,759	0,944	,439
	2-3 yıl Arası	68	14,01	5,70		327			
	4-5 Yıl Arası	40	15,12	5,59		331			
	6-7 Yıl Arası	25	14,76	4,85					
	8 Yıl ve üstü	96	13,64	5,10					
	Toplam	332	14,33	5,22					
Ölçek genel toplam	0-1 yıl Arası	103	52,15	13,44	216,637	4	216,637	1,162	,327
	2-3 yıl Arası	68	51,89	14,35		327			
	4-5 Yıl Arası	40	54,30	15,32		331			
	6-7 Yıl Arası	25	49,32	11,99					
	8 Yıl ve üstü	96	49,50	13,01					
	Toplam	332	51,37	13,66					

Tabloya göre sporcuların spor yapma süresi ile COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeği ilk alt boyutu olan "Bireysel Kaygı" arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur [$F(4, 327)=1,393; p > ,05$]. Aritmetik ortalamalara bakıldığı zaman 4-5 yıldır spor yapan sporcuların ($\bar{X}=37,73$) en yüksek bireysel kaygıya sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada 2-3 yıldır spor yapan sporcular ($\bar{X}=37,88$), üçüncü sırada 0-1 yıldır spor yapan sporcular ($\bar{X}=37,36$), dördüncü sırada 8 yıl ve üzeri süredir spor yapan sporcular ($\bar{X}=35,85$) ve son sırada ise 6-7 yıldır spor yapan sporcular ($\bar{X}=34,56$) gelmektedir. Sporcuların spor yapma süresi ile Korona Virüse (COVID-19) Yakalanma Kaygısı ölçeği ikinci alt boyutu olan "Bireysel Kaygı" arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur [$F(4, 327)=0,944; p > ,05$]. Aritmetik ortalamalara bakıldığı zaman 4-5 yıldır spor yapan sporcuların ($\bar{X}=15,12$) en yüksek bireysel kaygıya sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada 0-1 yıldır spor yapan sporcular ($\bar{X}=14,78$), üçüncü sırada 6-7 yıldır spor yapan sporcular ($\bar{X}=14,76$), dördüncü sırada 2-3 yıldır spor yapan sporcular ($\bar{X}=14,01$) ve son sırada ise 8 yıl ve üzeri süredir spor yapan sporcular ($\bar{X}=13,64$) gelmektedir.

Sporcuların spor yapma süresi ile COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeği genel toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur [$F(4, 327)=1,162; p > ,05$]. Aritmetik ortalamalara bakıldığı zaman 4-5 yıldır spor yapan sporcuların ($\bar{X}=54,30$) en yüksek bireysel kaygıya sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada 0-1 yıldır spor yapan sporcular ($\bar{X}=52,15$), üçüncü sırada 2-3 yıldır spor yapan sporcular ($\bar{X}=51,89$), dördüncü sırada 8+ yıldır spor yapan sporcular ($\bar{X}=49,50$) ve son sırada ise 6-7 yıldır süredir spor yapan sporcular ($\bar{X}=49,32$) gelmektedir.

Tartışma

Araştırmada spor merkezine giden yetişkin bireylerin COVID-19'a yakalanma kaygılarını yaş, cinsiyet, kronik hastalığının olup olmadığı ve haftalık spor yapma sıklığı göre analiz edilmiştir. Literatürde mevcut ölçeğin kullanıldığı çok fazla araştırma bulunmadığından benzer çalışmalardan yararlanılmıştır.

Tablo 2'de COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeğinin genel toplam ve alt boyutlarının araştırmaya katılan sporcuların cinsiyetleri

yönünden anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına göre kadınların erkek bireylerden ölçek genel toplamı bakımından daha fazla kaygılı oldukları görülmektedir. Amen (2008) kadın ve erkek sporcuların kaygı düzeyleri üzerine yapmış olduğu çalışmada olduğu gibi COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeğinin ilk alt boyutu olan "Bireysel Kaygı" ile sporcuların cinsiyetleri açısından kadınların erkeklerden daha fazla bireysel kaygı duydukları görülmektedir. Tezer (2018) çalışmasında kadın dağcılarının erkeklerle oranla daha fazla kaygı duymalarının kadınların erkeklerden daha fazla nörotik olmasından kaynaklandığı gösterilmektedir. Başka bir araştırmada ise yine sporcuların COVID-19'a yakalanma kaygısının kadınlarda daha fazla olduğu tespit edilmiştir Ağduman (2021). Yine farklı bir çalışmada beden eğitimi öğretmenliği ve antrenörlük bölümü eğitimi alan sporcu kimliği olmayan öğrencilerinde yeti tip korona virüse yakalanma kaygıları incelenmiş, kadınların erkeklerle oranla daha fazla olduğu görülmüştür İnce (2021). Bunlara ek olarak bireysel ve takım sporcularının müsabaka öncesi ve sonrası durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir Civan (2010). Ayrıca Başaran ve ark. (2009) yapmış oldukları sporcularda durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi çalışmasında erkek sporcuların kadın sporculara oranla daha fazla kaygı düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Güler ve Cicioğlu (2021) yapmış oldukları çalışmada sedanter kadın ve erkek bireylerin spor yapan kadın erkek bireye oranla korona virüse yakalanma bireysel kaygı düzeylerini daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bireysel kaygı bakımından kadınların erkeklerden istatistiksel olarak daha yüksek kaygı düzeyine sahip olmasına, olaylar karşısında kadın bireylerin erkek bireylerden daha duygusal yaklaşımları sebep olarak gösterilebilir.

Araştırmaya katılan sporcuların yaş aralıkları ile COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeğinin genel toplamı ve alt boyutları arasında anlamlı fark olup olmadığını gösteren Tablo 3. incelendiğinde sporcuların yaş aralıkları ile COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeği ilk alt boyutu olan "Bireysel Kaygı" ve ikinci alt boyutu olan "Sosyal Kaygı" arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Erbaş ve Küçük (2012) çalışmasında aritmetik ortalamaya göre yaş aralığı bakımından 21–30 yaşlarında olan sporcuların en yüksek bireysel kaygı düzeyine sahip olduğu görülürken ikinci sırada 10–20 yaş aralığında olan sporcular, üçüncü sırada ise 31 yaş ve üzerinde olan sporcular yer aldığını rapor etmiştir. Üst düzey basketbol sporu yapan bireylerin yaşlarını kronolojik olarak sıraladığında kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Aynı şekilde güreşçiler üzerine yapılan bir çalışmada yaşa göre kaygı düzeylerinde anlamlı bir değişiklik bulunmadığı rapor edilmiştir Türkçapar (2012). Rapor edilen bu sonucun çalışmamızla çalışmış olmasının nedenin spor merkezlerine gelen bireylerin çoğunlukla 21–30 yaş aralığında olmasına bağlayabiliriz. Ayrıca yapılan bir başka çalışmada ise yaş artışıyla kaygı düzeyi arasında negatif bir korelasyon olduğu rapor edilmiştir. Yapılan araştırmalara baktığımızda salgın durumunda yaş faktörü ile kaygı düzeyleri arasında pozitif bir korelasyon olduğunu bunun da COVID-19'dan etkilenen bireylerin yaş artışlarıyla doğru orantılı olmasına bağlayabiliriz.

Tablo 5'e göre sporcuların haftalık spor yapma sıklığı ile COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeği ilk alt boyutu olan "Bireysel Kaygı" arasında istatistiksel olarak haftada bir gün spor yapan sporcularla haftada her gün spor yapan sporcular arasında anlamlı farklılık olduğunu ve aritmetik ortalamalara göre anlamlı farklılık haftada bir gün spor yapan sporcular lehine olduğunu söyleyebiliriz. Yani haftada bir gün spor yapan sporcuların bireysel kaygı düzeyleri anlamlı şekilde yüksektir. Benzer şekilde haftada 2–3 gün spor

yapan sporcularla haftada 4–5 gün ve her gün spor yapan sporcular arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ve bu anlamlı farklılık aritmetik ortalamalara göre haftada 2–3 gün spor yapan sporcular lehinedir. Korkmaz ve Tuna (2020) fitness yapan bireylerin haftalık spor yapma sıklığına göre kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğunu ve bu farklılığın haftada 3–6 kez spor yapan bireylerin ayda 1–3 kez spor yapan bireylere oranla kaygı düzeylerinin düşük olduğunu söylemiştir Ayrıca Eroğlu ve ark (2017) aktivite sıklığı düşük olan bireylerde sosyal görünüş kaygısının daha yüksek olabileceğini ifade etmiştir. Bu bulgular mevcut çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Kronik hastalık durumuna göre Tablo 5'i incelediğimizde aritmetik ortalamalara göre kronik rahatsızlığı olan sporcuların ortalaması, kronik rahatsızlığı olmayan sporculara anlamlı şekilde göre yüksektir. Farklı anlatımla kronik rahatsızlığı olan spor yapan bireylerin bireysel kaygı düzeyleri kronik rahatsızlığı olmayan bireylere göre anlamlı şekilde yüksektir. Yani sporcuların kronik rahatsızlığa sahip olmalarının bireysel kaygıya etkisi anlamlı ve orta düzeydedir. Deveci (2012) yapmış olduğu bir çalışmada kronik hastalığı olan bireylerin olmayanlara oranla daha yüksek kaygı düzeyine sahip olduğunu söylemiştir. Çalışmamızı destekleyen bir başka çalışmada ise Şimşekoğlu ve Mayda (2016) yine kronik hastalığı bulunan bireylerin kronik hastalığı olmayan bireylere oranla bireysel kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Yine COVID-19 Yakalanma Kaygısı Ölçeğinin ikinci alt boyutu olan "Sosyalleşme Kaygısı" ile sporcuların kronik rahatsızlığının bulunması açısından anlamlı fark olduğunu ve aritmetik ortalamalara göre kronik rahatsızlığı olan sporcuların ortalaması, kronik rahatsızlığı olmayan sporculara anlamlı şekilde yüksektir. Farklı anlatımla kronik rahatsızlığı olan sporcuların sosyalleşme kaygısı düzeyleri kronik rahatsızlığı olmayan sporculara göre anlamlı şekilde yüksektir. Özen (2004) yapmış olduğu bir çalışmada kronik hastalığı olan öğrencilerin kaygı puanlarının kronik hastalığı olmayanlara oranla daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Yine Şimşekoğlu ve Mayda (2016) çalışmasında çalışmamızda bulduğumuz sonuçları destekler nitelikte sonuçlar bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Korona virüs salgını döneminde spor merkezlerine giden bireylerin hastalığa yakalanma korkusu sebebiyle spor merkezlerine gitmemeleri ve uzun süren evde kalma süresine bağlı olarak yüksek kaygı düzeyinin oluşturacağı olumsuz durumları engelleyebilmek için destek hizmetlerinden yararlanmalarını ve antrenörlerin bu konuda gerekli bilgiye sahip olmaları spor merkezlerine giden bireylerin yaşam kalitesinin artırılması ve hızlı bir toparlama evresinden geçmesi için son derece önemlidir. Özellikle spor merkezlerinin günlük sterilizasyonunun yapılması, yarım kapasite ile çalışılması ve spor merkezine giden bireylerin mesafeye dikkat ederek egzersiz yapmaları korona virüsün bu merkezlerde yayılmasını önemli ölçüde engelleyecektir ve bu durum kaygı düzeyleri üzerinde de etki gösterecektir. Ayrıca destek hizmetlerinin ve antrenörlerin vereceği bilgi ışığında spor merkezlerine giden bireylerin daha sağlıklı karar almalarına yardımcı olacaktır.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Kafkas Üniversitesi'nden (Tarih: 1 Temmuz 2021, Sayı: 2021/18) alınmıştır.

Katılımcı Onamı: Katılımcı onamı çalışmaya katılan tüm katılımcılardan alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir– M.Ş.G.; Tasarım – K.B.; Denetleme – K.B.; Kaynaklar – M.Ş.G.; Malzemeler – K.B.; Veri Toplanması ve/veya İşlenmesi – K.B.; Analiz ve/veya Yorum – K.B.; Literatür Taraması – M.Ş.G.; Yazıyı Yazan – K.B.; Eleştirel İnceleme – K.B.; Diğer – M.Ş.G., K.B.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Kafkas University (Date: July 1, 2021, Number: 2021/18).

Informed Consent: Written informed consent was obtained from all participants who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – M.Ş.G.; Design – K.B.; Supervision – K.B.; Resources – M.Ş.G.; Materials – K.B.; Data Collection and/or Processing – K.B.; Analysis and/or Interpretation – K.B.; Literature Search – M.Ş.G.; Writing Manuscript – K.B.; Critical Review – K.B.; Other – M.Ş.G., K.B.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Ağduman, F. (2021). Sporcuların pandemi döneminde Covid-19'a yakalanma kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Germanica Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 1–14.
- Amen, D. (2008). *Healing the hardware of the soul: How making the brain-soul connection can optimize your life, love, and spiritual growth*. Simon and Schuster.
- Başaran, M. H., Taşğın, Ö., Sanioğlu, A., & Taşkın, A. K. (2009). Sporcularda durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 533–542.
- Çevik, A. (1993). *Yaygın anksiyete Bozukluğu Kliniği*, 11 (ss. 25–26). Anksiyete Bozuklukları Sempozyumu Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Basımevi.
- Civan, A., Arı, R., Görücü, A., & Özdemir, M. (2010). Bireysel ve takım sporcularının müsabaka öncesi ve sonrası durumluk ve sürekli

- kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 193–206.
- Deveci, S. E., Çalmaz, A., & Açıık, Y. (2012). Doğu Anadolu'da yeni açılan bir üniversitenin öğrencilerinde kaygı düzeylerinin sağlık, sosyal ve demografik faktörler ile ilişkisi. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(2), 189–196.
- Ekenci, G., & İmamoğlu, A. F. (Eds). (2002). *Spor İşletmeciliği* (s. 27). Nobel Yayın Dağıtım.
- Ekren, N., & Çağlar, A. B. (2003). Spor ekonomisi: Teorik bir çerçeve. *Active Dergisi*, 32, 17–25.
- Erbaş, M. K., & Küçük, V. (2012). Üst düzey basketbolcularda durumluk kaygı düzeylerinin farklı değişkenlere göre karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 257–261.
- Eroğlu, S. Y., & Acet, M. (2017). İşitme engelli öğrencilerin spor yapma değişkenine göre sosyal görünüş kaygısı ile yaşam kalitesi düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 9(2).
- Güdü, N. (2008). *Fitness salonlarına giden bireylerin beklentileri (Bursa İli Örneği)* (Tez No: 2008-044) [Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi].
- Güler, H., & Cicioğlu, H. İ. (2021). Investigation of individual anxiety levels of sedentary and athletes in the novel coronavirus: Sedanter ve sporcuların yeni tip koronavirüse yakalanmada bireysel kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 18(1), 67–75. [CrossRef]
- İnce, U. (2021). Pandemi sürecinde beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrenci adaylarının Covid-19 korku düzeylerinin incelenmesi. *Journal of ROL Sport Sciences*, 2(1), 50–59.
- İrgil, E., & Özen, N. S. (2004). *Uludağ üniversitesi öğrencilerinde anksiyete görülme sıklığı ve sosyo-demografik özellikleri ile karşılaştırılması*. <https://acikerisim.uludag.edu.tr/handle/11452/31594>.
- Koehn, S. (2013). Effects of confidence and anxiety on flow state in competition. *European Journal of Sport Science*, 13(5), 543–550.
- Korkmaz, M., & Tuna, U. S. L. U. (2020). Fitness yapan bireylerin benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve sosyalleşme düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(3), 1–18.
- Manav, F. (2011). Kaygı kavramı. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 5(9), 201–211
- Şimşekoğlu, N., & Mayda, A. S. (2016). Bir üniversite hastanesinde görevli hemşirelerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve sağlık kaygısı düzeyleri. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 19–29.
- Tekkurşun Demir, G., Cicioğlu, H., & İlhan, E. (2020). Sporcuların yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygısı ölçeği (SYTKYKÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Human Sciences*, 17(2), 458–468.
- Türkçapar, Ü. (2012). Güreşçilerin farklı değişkenler açısından sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 129–140.
- Yetim, A. A. (2019). *Sosyoloji ve Spor*. Gazi kitabevi, 8. Baskı, 155.

Acknowledgement of Reviewers

Dear Readers,

Our reviewers perform very important and precious role in the evaluation of the scientific articles, make valuable contributions to the increasing quality and the rising at an international level of the Research in Sport Education and Sciences.

Editorial Board would like to thank all the reviewers that are listed below for their support in Research in Sport Education and Sciences in 2023.

Bayram Ali Sivaz

Bekir Barış Cihan

Buğra Çağatay Savaş

Burcu Güvendi

Celal Bulğay

Cemil Tuğrulhan Şam

Çağrı İlk

Deniz Yat Kıraç

Ergün Çakır

Fatih Ağduman

Fatih Bedir

Fatih Eriş

Fatmanur Er

Halit Şar

Hasan Hüseyin Yılmaz

Hüseyin Ünlü

İrfan Kurudirek

İsmail Aydın

Mehmet Derelioğlu

Mehmet Haluk Sivrikaya

Mehmet Şirin Güler

Mehmet Yıldız

Muharrem Alparslan Kurudirek

Murat Aygün

Murat Kaldırımçı

Murat Ozan

Necip Fazıl Kışalı

Numan Bahadır Kayışoğlu

Ozan Sever

Özer Yıldız

Paula Parker

Selim Asan

Serdar Babacan

Suleyman Erim Erhan

Vahdet Alaeddinoğlu

Yasin Yıldız

Yavuz Akkuş

